

Nieuwstraat (Veurne, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2017C283

Maart – April 2017

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert, m.m.v. J. Van Acker, J. Termote
Wetenschappelijke begeleiding: M. Dewilde

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	6
1.1 Beschrijvend gedeelte	6
1.1.1 Administratieve gegevens	6
1.2 Onderzoeksoopdracht	8
1.2.1 Onderzoekskader	8
1.2.2 Juridische context	8
1.2.3 Randvoorwaarden	8
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	10
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	12
1.2.6.1 Methode	12
1.2.6.2 Fysisch geografische situatie	12
1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen	12
1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	12
1.2.6.5 Verstoringshistoriek	13
1.2.6.6 Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten	13
1.3 Assessmentrapport	14
1.3.1 Ruimtelijke situering	14
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	15
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	16
1.3.2.2 Geologie	17
1.3.2.2.1 Tertiair	17
1.3.2.2.2 Quartair	18
1.3.2.3 Bodem	19
1.3.2.3.1 Bodemtypes	19
1.3.2.3.2 Bodemerosie	20
1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	21
1.3.2.5 Hydrografie	23
1.3.3 Gekende archeologische waarden	24
1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek	24
1.3.3.1.1 Historische achtergrond	24
1.3.3.1.2 Historische kaarten	29
1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen	35
1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden	39

1.3.3.2.1	CAI.....	39
1.3.3.2.2	Eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek	41
1.3.3.3	<i>Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader</i>	<i>42</i>
1.4	Synthese	43
1.4.1	Synthesekaart.....	43
1.4.2	Onderzoeksvragen vs. bureauonderzoek.....	43
1.4.3	Conclusie gericht op gespecialiseerd publiek	44
1.4.4	Conclusie gericht op niet-gespecialiseerd publiek.....	45
Deel 2:	Bibliografie.....	46
Deel 3:	Bijlagen.....	47

FIGURENLIJST (2017C283)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt)	7
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)	7
Figuur 3: Gepande werken weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt)	10
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	14
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).....	16
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).....	17
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).....	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).....	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2017) (bron: Geopunt).....	20
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt). 21	
Figuur 11: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).....	22
Figuur 12: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).....	23
Figuur 13. Veurne, stadsontwikkeling , 9 ^{de} -11 ^{de} eeuw met aanduiding van projectgebied (naar TERMOTE 1993).....	25
Figuur 14. Veurne, stadsontwikkeling , 12 ^{de} eeuw met aanduiding van projectgebied (naar TERMOTE 1993).....	26
Figuur 15. Veurne, stadsontwikkeling , 13 ^{de} eeuw met aanduiding van projectgebied (naar TERMOTE 1993).	27
Figuur 16. De ontwikkeling van de nederzetting Veurne en het omringende wegen- en waternet, 10 ^{de} – 11 ^{de} eeuw. In het rood is de ronde burg aangeduid met de vier uitvalswegen. In het geel de mogelijke eerste bewoningskern. Vermoedelijk nog in de 10 ^{de} eeuw werd de geul van de Colme via een doorsteek door de nederzetting met de toen nog actieve Avekapellegeul verbonden (naar TERMOTE 1993).....	28
Figuur 17 De ontwikkeling van de nederzetting Veurne en het omringende wegen- en waternet, 12 ^{de} – 13 ^{de} eeuw. In de loop van deze periode verlegt de noord-zuid-as van de stad zich naar het oosten. Tussen de beide uitvalswegen is vermoedelijk een stadsuitbreiding te situeren (naar TERMOTE 1993).....	28
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Deventerkaart, 1555-1565 (Bron: Bibliotheca nacional de Espana).....	29
Figuur 19: Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan van de stad Veurne, anoniem, met daarop de versterkingen van 1646 (Brussel, Koninklijke Bibliotheek, Kaarten en Plannen, nr. III 5459) .31	
Figuur 20: Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan van Beaulieu (1646)	32
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op het perceelplan en onteigeninsplan voor de gebastioneerde versterking van Veurne, 1697 (Brussel, Algemeen Rijksarchief, Kaarten en plannen, nr. 5247)	33
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)	34

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)	35
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)	36
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)	36
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)	37
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	37
Figuur 28: Fotografische weergave van de huidige toestand	38
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt)	39
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	42
Figuur 31: Syntheseplan weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	43

TABELLENLIJST (2017C283)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	15
Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.....	29
Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.	39

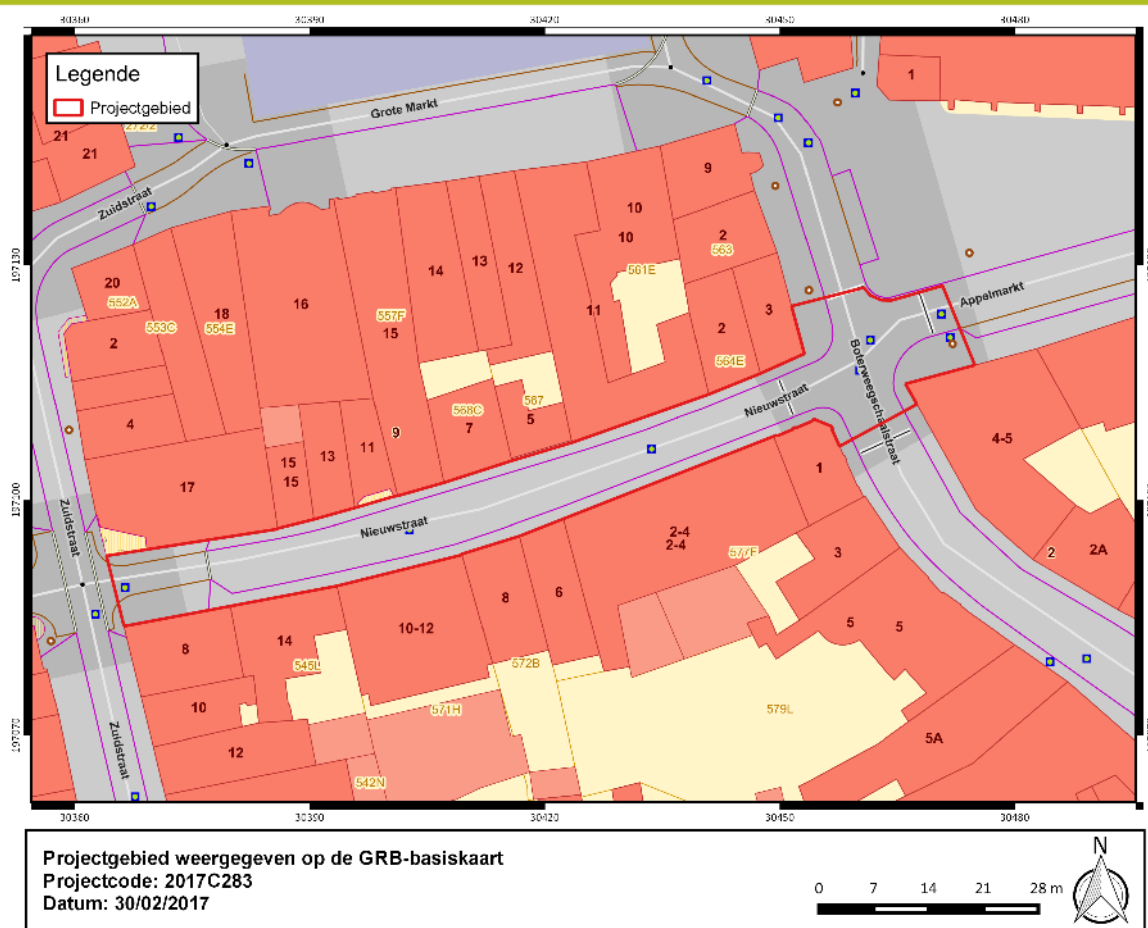
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

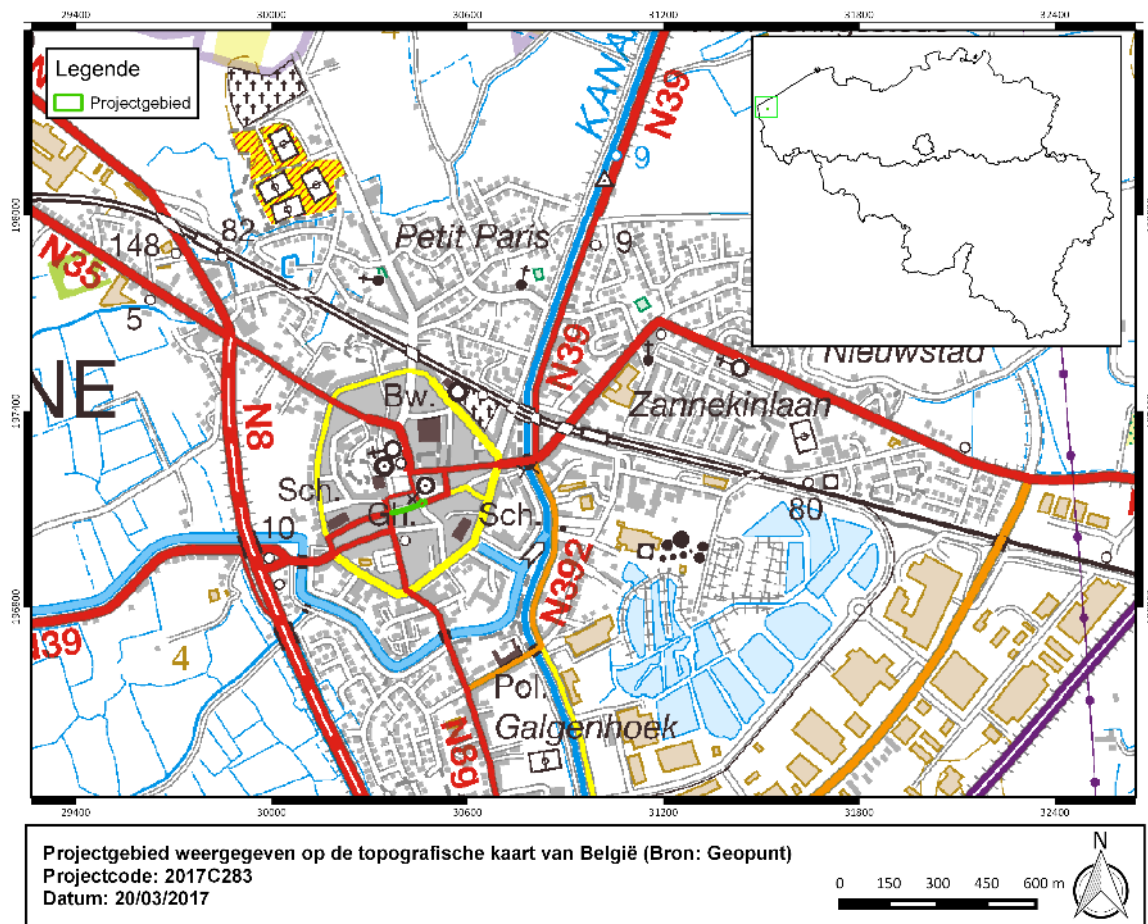
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Provincie
	Gemeente	Veurne
	Deelgemeente	/
	Postcode	8630
	Adres	Nieuwstraat
	Toponiem	Nieuwstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 30354 Y _{min} = 197601 X _{max} = 30495 Y _{max} = 197159
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Veurne, Afdeling 1, Sectie A, openbaar domein Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	Marc Dewilde (Agentschap Onroerend Erfgoed) Jan Van Acker (Archief Stad Veurne) Johan Termote (Archeoloog)	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel. Het projectgebied omvat de Nieuwstraat en een deel van de Appelmarkt, maar wordt in deze studie Veurne Nieuwstraat genoemd. Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van het projectgebied. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan binnen een woongebieden met cultureel, historische en/of esthetische waarde (code 0101). Bovendien bevindt het zich binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van de stad Veurne¹. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 900m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11927>

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Veurne Nieuwstraat werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

De opdrachtgever plant de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel ter hoogte van Veurne Nieuwstraat.

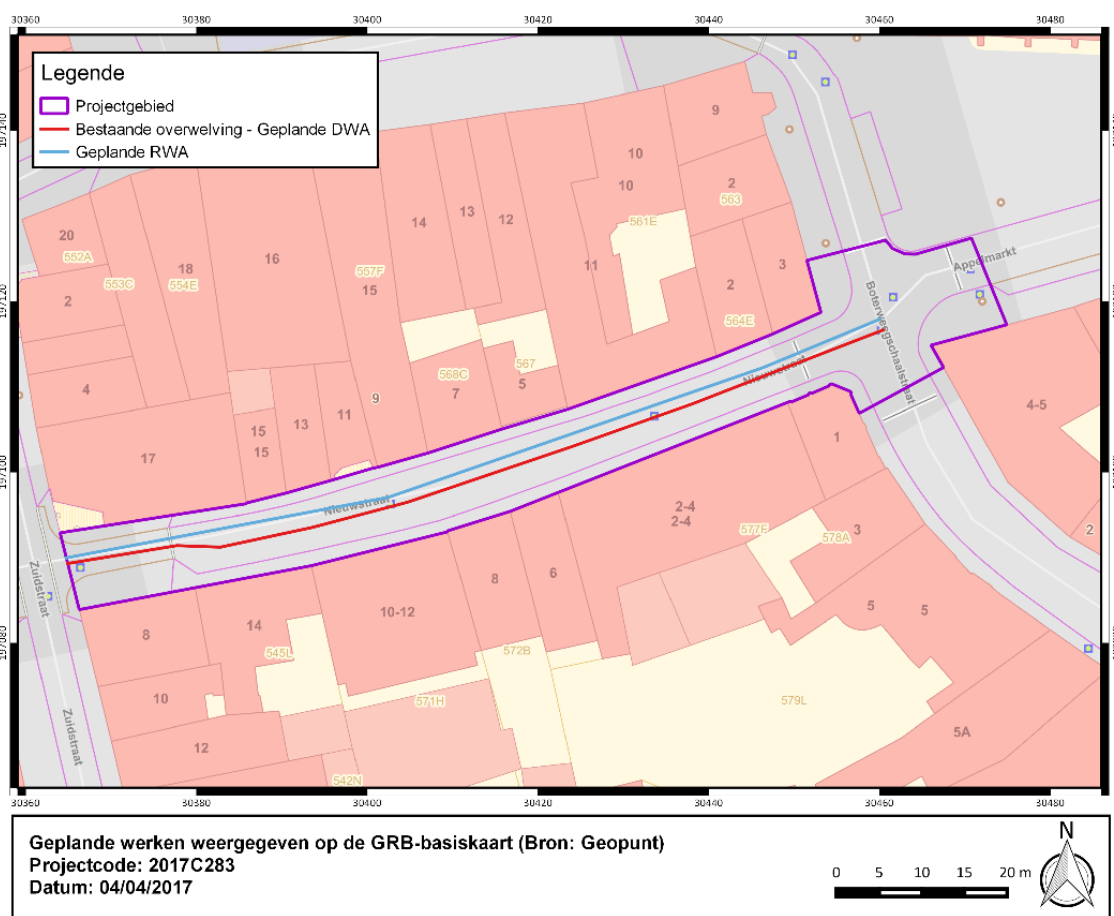
De lengte van de ingreep is 95m en de oppervlakte is 900 m².

De werken omvatten de aanleg van een gescheiden rioleringsstelsel DIAM 500 RWA diepte 1,40m en DIAM 300 diepte 2 m. De bestaande riolering situeert zich in het midden van de rijweg; het gaat om een koker van 600 x 1000. Mogelijk gaat het hier om de overwelfing van de vroegere waterloop². De bestaande leiding is gelegen +/- in het tracé van de nieuwe DWA leiding. Dit impliceert dat de koker eerst in functie van de verdere werken opgebroken moet worden.

De nieuwe buizen zullen in 2 afzonderlijke sleuven van +/- 1,5m breed aangelegd worden of in 1 brede sleuf, deze keuze wordt overgelaten aan de uitvoerende aannemer. De sleuf wordt doorgaans altijd meteen weer aangevuld naarmate de aanleg van de buizen vordert: een sleuf van 5 à 6 m lengte opengraven, een buis met lengte 2,5m plaatsen, 2,5m aanvullen boven de buis en terug 2,5m extra uitgraven voor de volgende buis, enz.

Verder wordt de bestaande rijweg heraangelegd over de volledige breedte.

Onderstaande plan toont de geplande werken, op basis van de plannen opgemaakt door Studiebureau Cnockaert en aangeleverd door de Stad Veurne³.

Figuur 3: Geplande werken weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt)

² Studiebureau Cnockaert merkt op dat in de koker veel slib werd vastgesteld. Schriftelijke mededeling Bruno Corluy 4/4/2017.

³ Met dank aan B. Vandromme.

De rode lijn geeft aan waar de huidige riolering zich (vermoedelijk) situeert. De opdrachtgever kan niet met zekerheid stellen of de bestaande overwelling zich exact op deze locatie situeert. Indien zou blijken dat er de bestaande riolering zich iets meer ten noorden of ten zuiden situeert, dienen de geplande werken (licht) bijgesteld worden. Net ten noorden van de bestaande riolering wordt een nieuwe RWA leiding aangelegd.

Voor gedetailleerdere plannen van de huidige toestand, ontworpen toestand en dieptes, zie bijlage 1.

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

Bron	Jaartal
Kaart van Deventer	1555-1565
Plan van Veurne	1646
Plan van Veurne	1697
Kaart van Ferraris	1771-1777
Atlas der Buurtwegen	1843-1845

Op basis van dit kaartmateriaal kan de geschiedenis vanaf de tweede helft van de 16de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden. Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis. De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.2.6.6 Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten

Marc Dewilde (Agentschap Onroerend Erfgoed)
Jan Van Acker (Archief Veurne)
Johan Termote (Archeoloog)

1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied situeert zich in de historische stadskern van Veurne, gelegen in de provincie West-Vlaanderen. Het projectgebied omvat de Nieuwstraat en een deel van de Appelmarkt. De Grote Markt van Veurne situeert zich ca. 75 m ten noorden.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

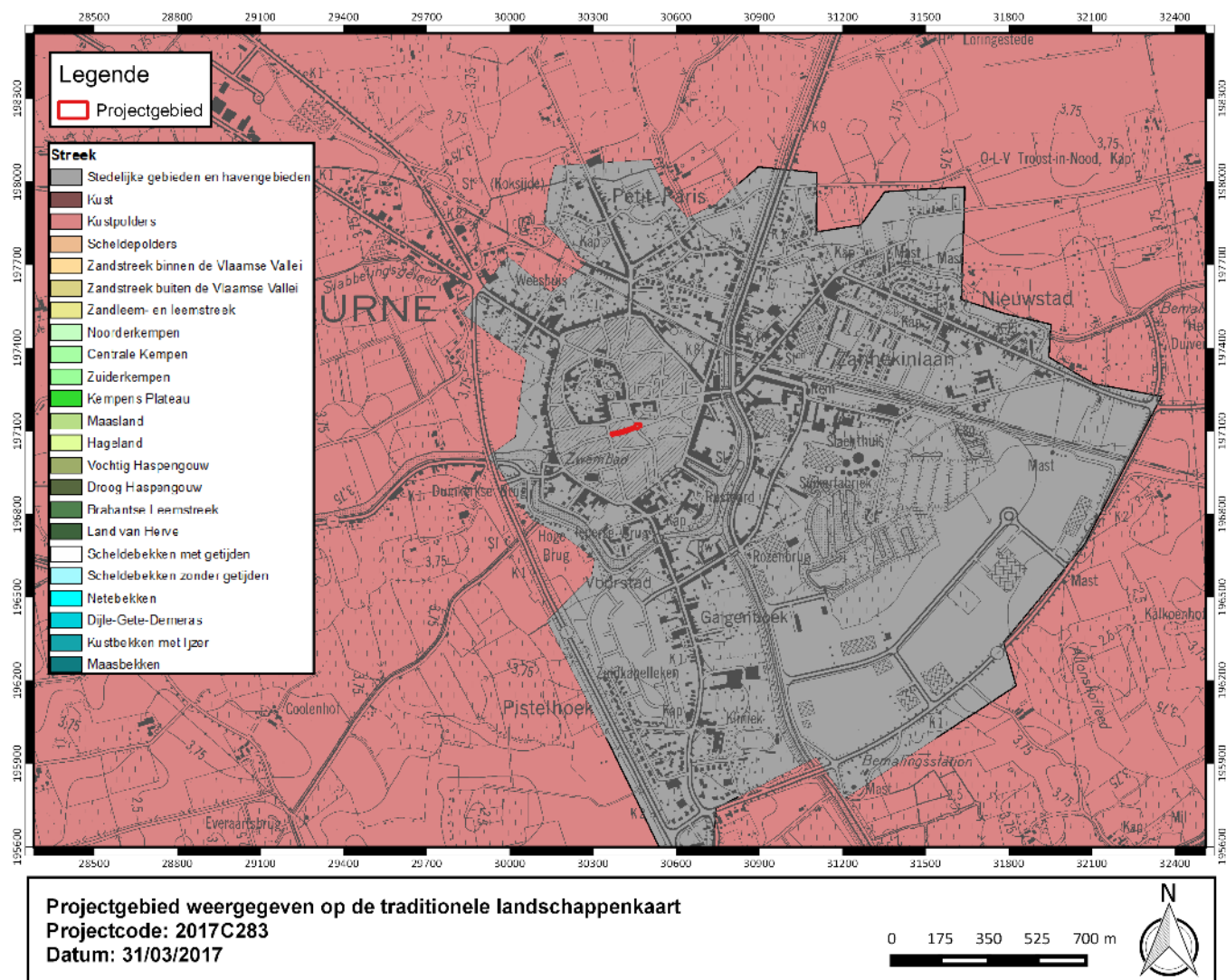
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Stedelijke gebieden en havengebieden
Tertiair	Lid van Kortemark (Fm. Tielt)
Quartair	Type 11c: getijdenafzetting/eolische afzetting/getijdenafzetting
Bodemtypes	OB
Potentiële bodemerosie	Verwaarloosbaar
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Gemiddelde hoogte ca. 6 m TAW
Hydrografie	IJzerbekken (deelbekken: Langeleed-Beverdijkvaart) Waterlopen: kanaal van Plassendale-Duinkerken, Jachthaven Veurne

1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied is gelegen in stedelijke gebieden en havengebieden omringd door de kustpolders.

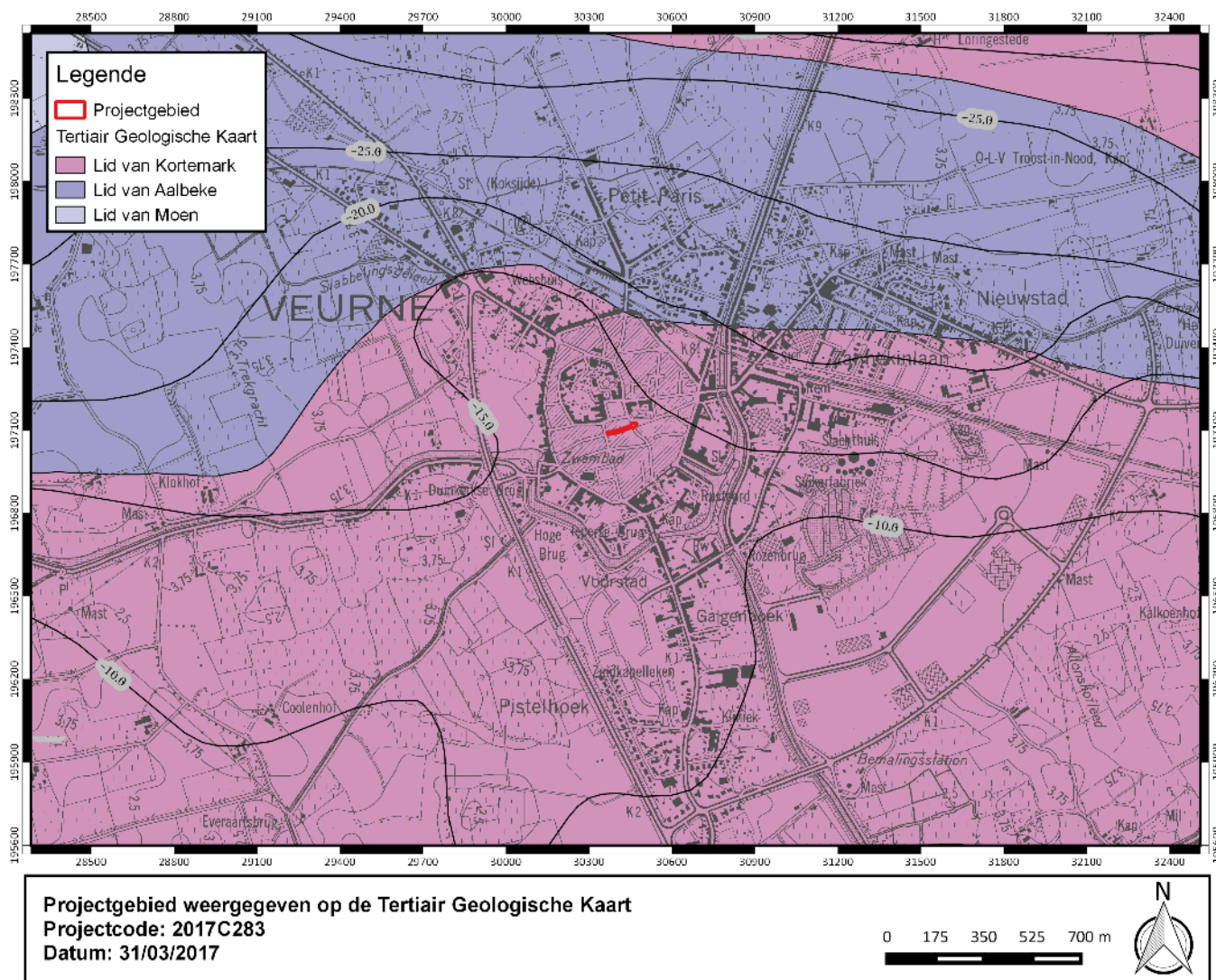

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

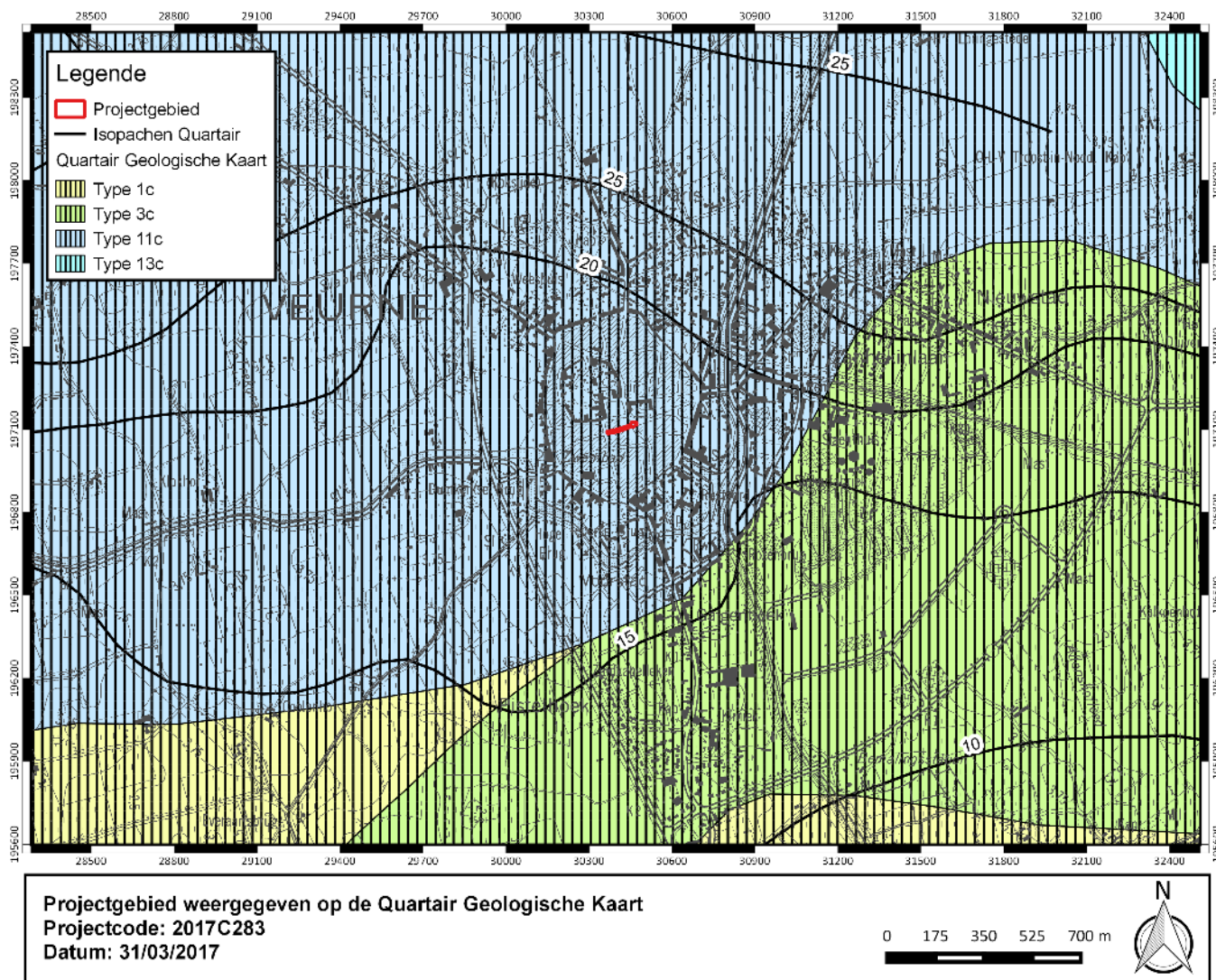
Het projectgebied is gelegen in het Lid van Kortemark (Formatie van Tielt). De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment. Het oudste lid is het Lid van Kortemark en bestaat uit horizontaal gelamineerd fijn zandig grof silt en kleiig-siltig zeer fijn zand. Het is afgezet in de overgangszone tussen de buitenkust en de open shelf.

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.3.2.2.2 Quartair

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 11c**. De basis bestaat uit getijdenafzettingen van het Eemiaan (marien en estuarien) gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand). Deze eolische laag wordt afgetopt door een getijdenafzetting van het Holoceen (marien en estuarien).

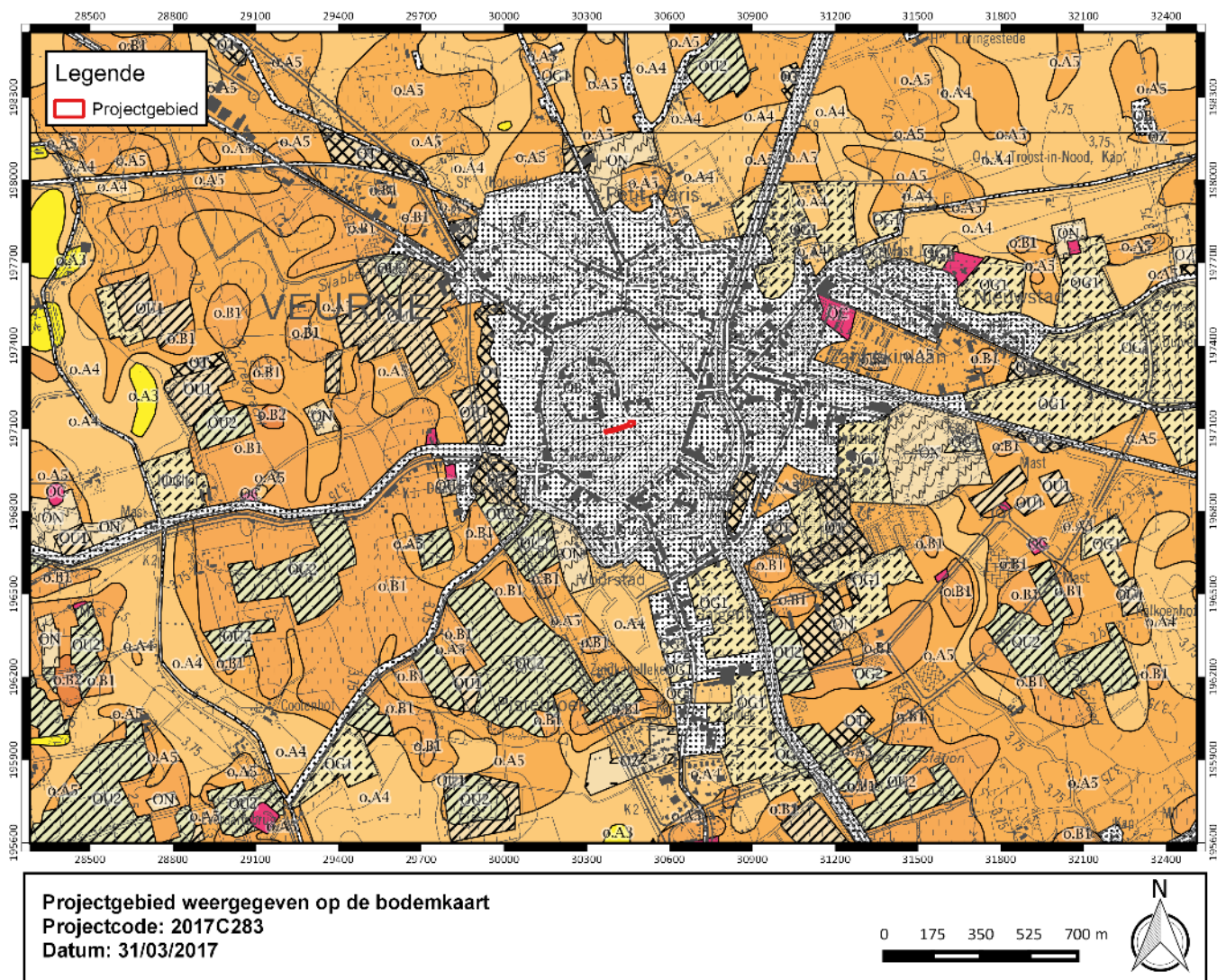

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.3.2.3 Bodem

1.3.2.3.1 Bodemtypes

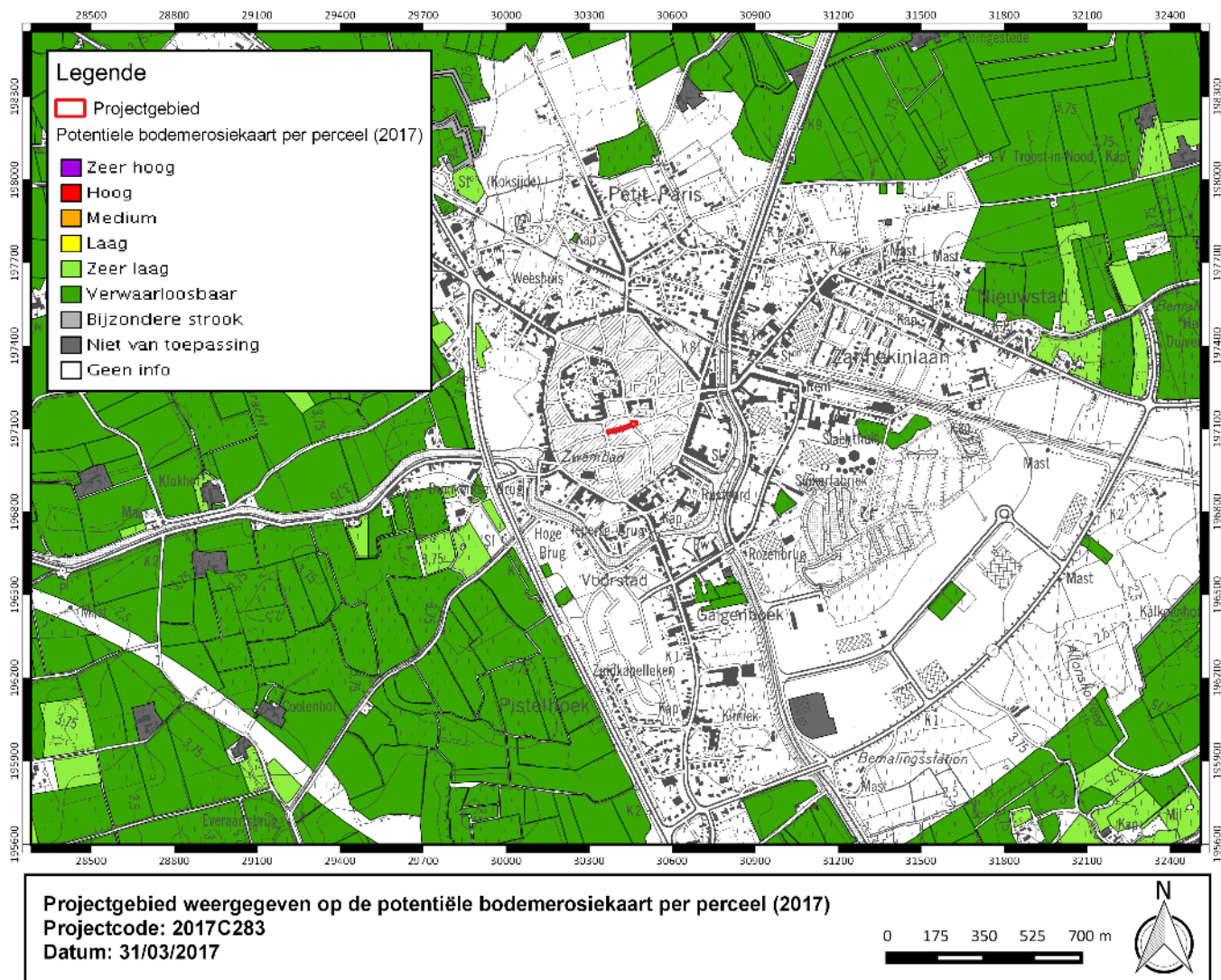
Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bebouwd bodemtype waarbij de natuurlijk aanwezige bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding en bebouwing en het natuurlijk profiel niet meer te herkennen is.

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).

1.3.2.3.2 Bodemerosie

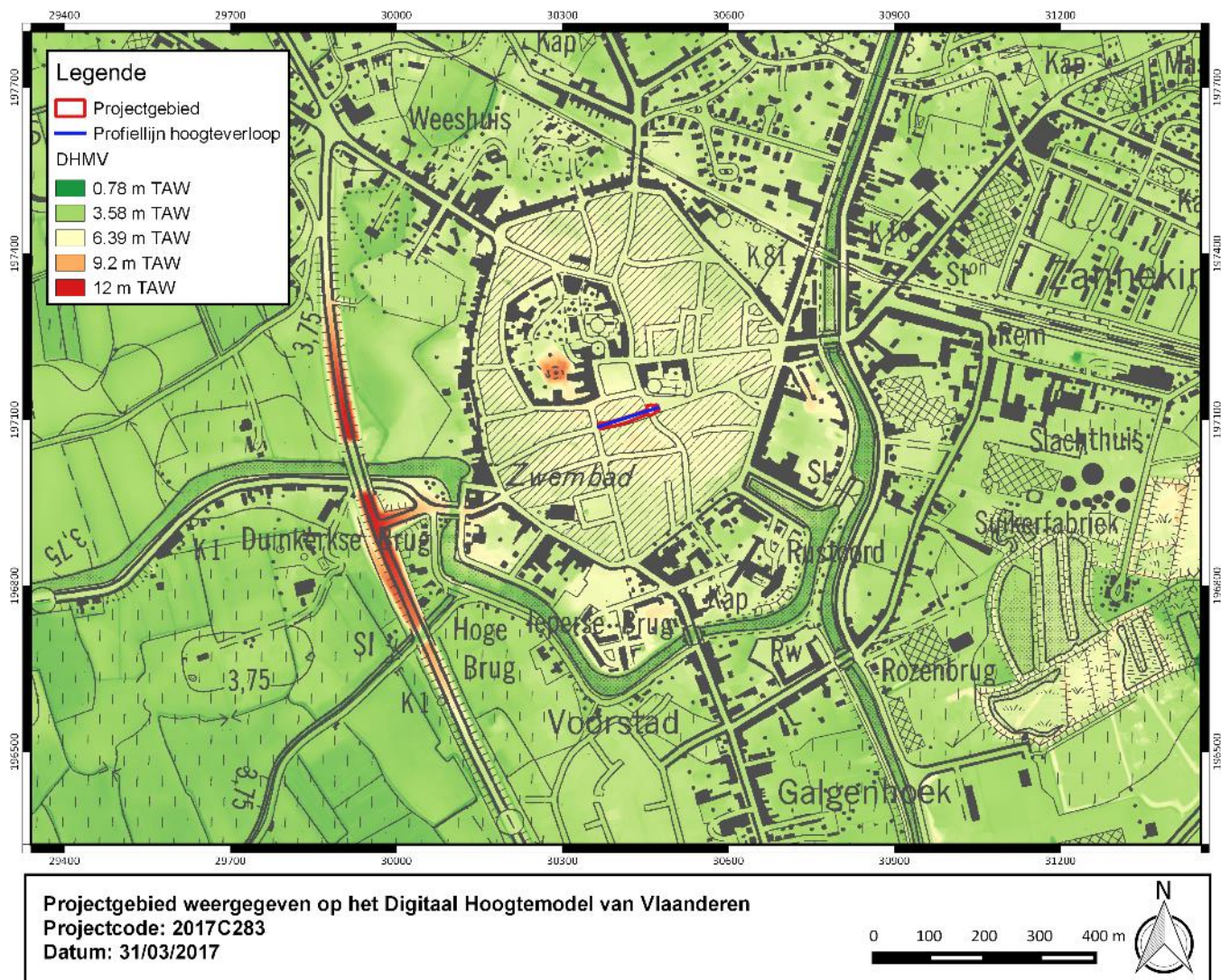
De potentiële bodemerosie is niet gekarteerd voor het projectgebied. Gezien de percelen rondom het projectgebied gekarteerd zijn als hoofdzakelijk verwaarloosbaar zal dit ook het geval zijn voor het projectgebied zelf.

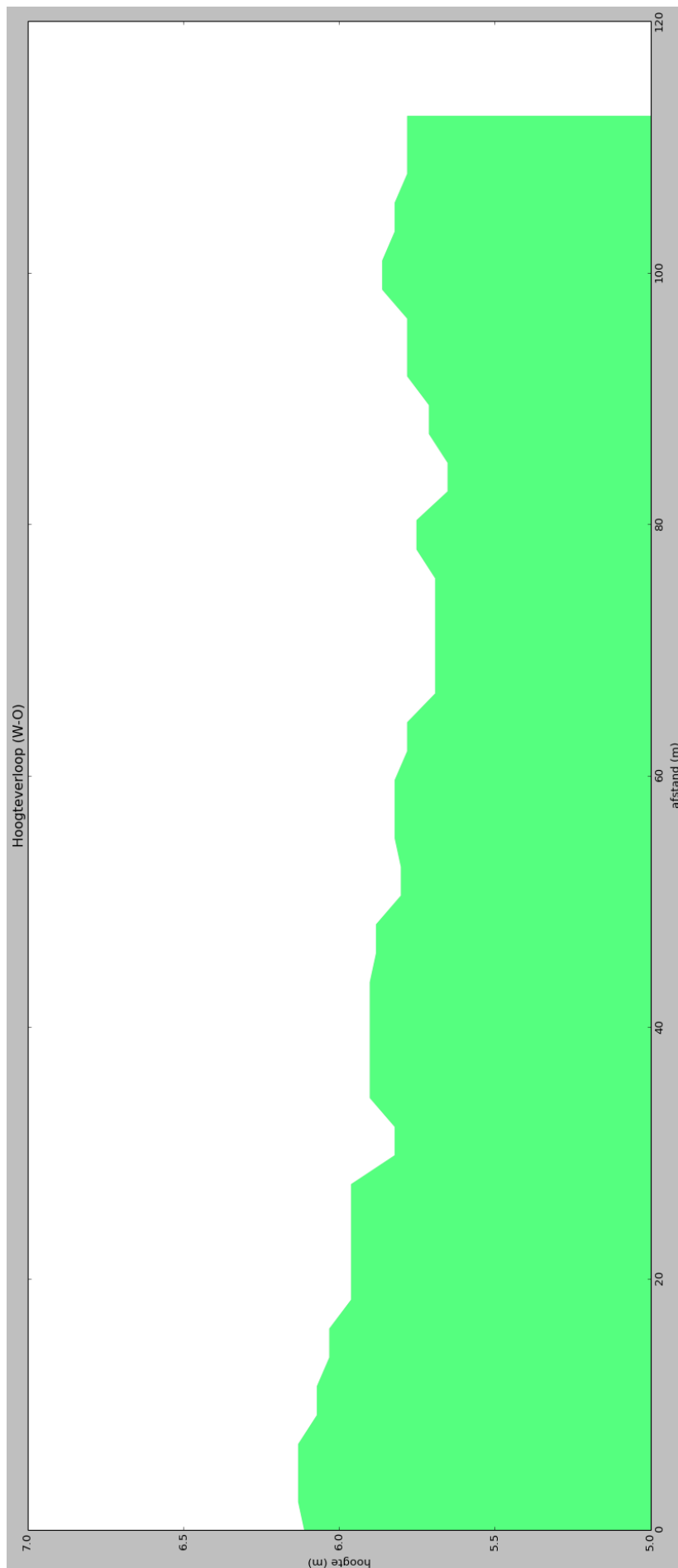
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2017) (bron: Geopunt).

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied bevindt zich duidelijk in de kustpolders waar de gemiddelde hoogte ca. 4 m TAW bedraagt. Het projectgebied zelf heeft een hoogte van ca. 6 m TAW. Het kan eenvoudig gezien worden op het DHMV dat het volledig stadscentrum hoger is gelegen dan de omringende polders.

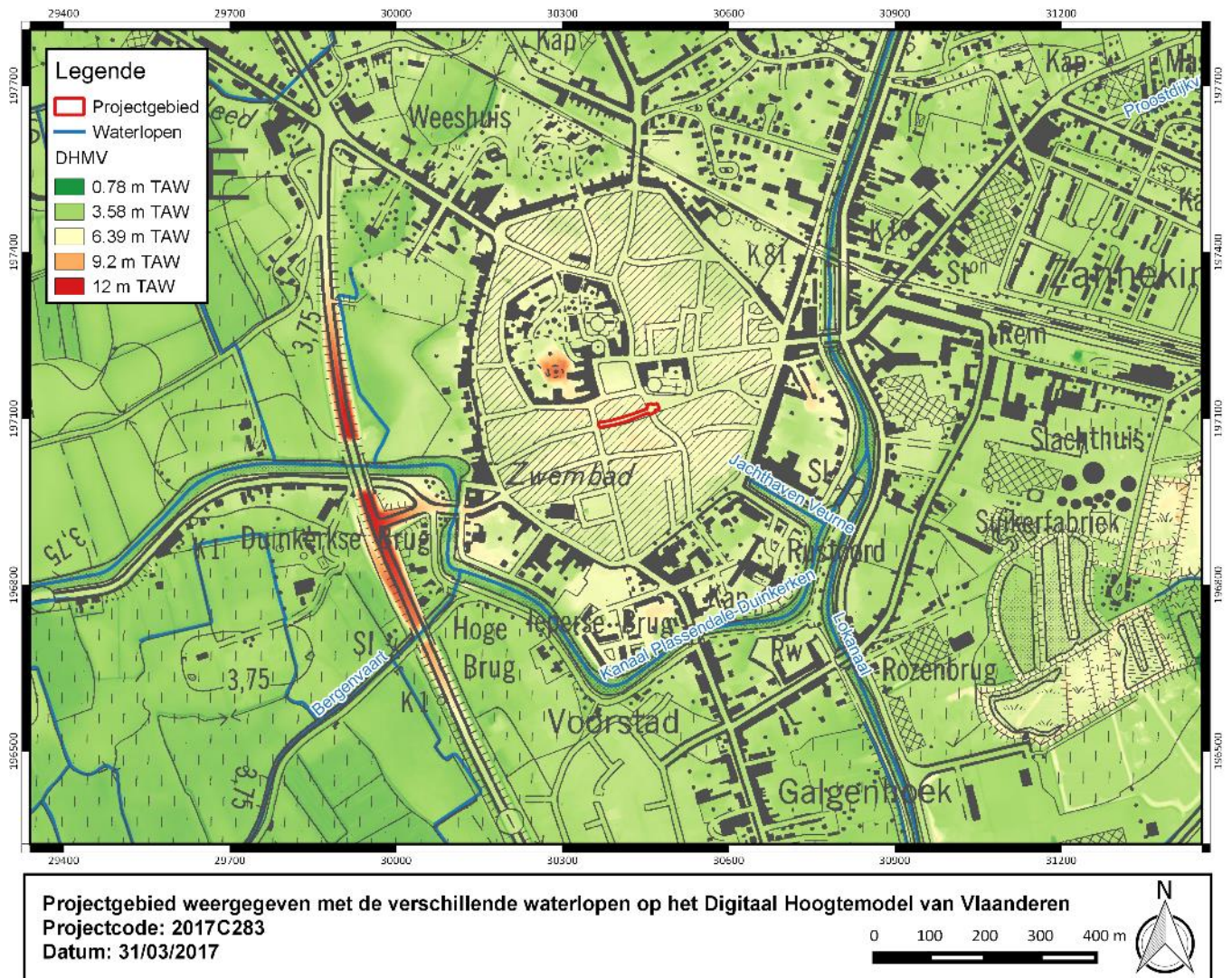
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

Figuur 11: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

1.3.2.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het IJzerbekken (deelbekken: Langeleed-Beverdijkvaart). Het kanaal van Plassendale – Duinkerken en de jachthaven van Veurne zijn de waterlopen die het dichtst gelegen zijn bij het projectgebied.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

1.3.3 Gekende archeologische waarden

1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische achtergrond

1.3.3.1.1.1 Prehistorie en Romeinse periode

Er kan aangenomen worden dat de kustvlakte vanaf de periode van het Neolithicum seizoensgebonden vestigingsmogelijkheden bood. Deze zijn voorlopig echter pas vanaf de periode van de Late IJzertijd direct aan te wijzen. In 1986 kwamen bij een noodopgraving in de wijk Stabelinksleed ten N.W. van de stadskern de resten van een zoutwinningsite uit de midden/laat-La Tène-periode (ca.200 vr. Chr. – begin van de romanisatie) aan het licht. Ook de sporen uit Romeinse periode zijn opvallend dens, rekening houdend dat die slechts toevallig en bij diepe ingrepen in de bodem aan het licht komen. De vroegste vermelding is de vondst van munten ‘geslagen onder de eerste Romeinse keizers’ bij de bouw van het Landhuis begin 17de eeuw. Recent kwamen nog bewoningssporen aan het licht onder het Vaubansite. Er zijn ook aanwijzingen voor een grafveld in de nabijgelegen Halve Maanwijk⁴.

Buiten de stadskern kwamen in de periode voor WOII, bij kleiwinning en veensteken, sporen van twee grafvelden en een nederzetting aan het licht⁵. Ze zijn te plaatsen in de periode na de *Chauci*-invallen (ca.172-174) en voor de grote uittocht in het 3de kwart van de 3de eeuw. Een continue bewoning vanaf de IJzertijdperiode is niet per se uitgesloten.

De post-Romeinse zee-doorbraken herschiepen de kustvlakte vanaf de 2de helft van de 3de eeuw tot een schorre-slikgebied, dat vanaf de 6de eeuw geleidelijk verlandde.

1.3.3.1.1.2 Middeleeuwen

J. Termote

De plaatsnaam Veurne wordt reeds in 877 voor een eerste maal vermeld in een diploma, waarin Karel de Kale de Sint-Bertinusabdij van Sint-Omaars in haar bezittingen bevestigt. Het document vermeldt op deze plaats *sedilia*, wat mogelijk op een nederzetting met pre-stedelijk karakter wijst.

Op de plaats verrees eind 9de eeuw een ronde vluchtburch tegen de Noormannen. Het terrein van de burch blijft grafelijke bezit tot de Franse Revolutie. In de noordelijke helft verrees de burchkapel, die uitgroeide tot een collegiale toegewijd aan de Heilige Walburga. Op de zuidelijke helft kwam de grafelijke residentie, die een evolutie van een vlaknederzetting naar een motteversterking toont.

De stad kwam pas in de 12de eeuw tot ontwikkeling⁶. Het telde twee kernen, waarvan de verhouding voorlopig nog niet duidelijk is. De eigenlijke stadskern ontstond rond de Sint-Niklaaskerk ten oosten van de ronde burch, maar nog ten noorden van de (geul van de) Colme⁷.

De andere kern kwam tot stand aan de overzijde van de Colme op de plaats van het huidige Sint-Denijsplein. Hier kwam de eigenkerk toegewijd aan Sint-Denijs tot stand. Beide kernen worden in 1214, samen met de burcht, binnen een eerste stadsomwalling gebracht. Dit stadsareaal bleef onveranderd tot na de Franse Revolutie.

Er was mogelijk een stadsuitbreiding in ontwikkeling in zuidelijke richting. Deze was gestructureerd langs twee straten, die het verlengde vormen van de Zuidstraat en de Roggestraat (ongeveer de huidige Sporkinstraat). Omtrent het ontstaan en evolutie zijn weinig gegevens voorhanden. De westelijke straat is duidelijk de oudste, want ze gaat terug op de zuidelijke uitvalsweg van de 9de -eeuwse burch. De

⁴ Deze vondst, vermeld door K.Loppens (Loppens 1932, 160) wordt door Thoen niet weerhouden. Toch lijkt deze vondst, in het kader van de nieuwe bevindingen, aan een herstudie toe...

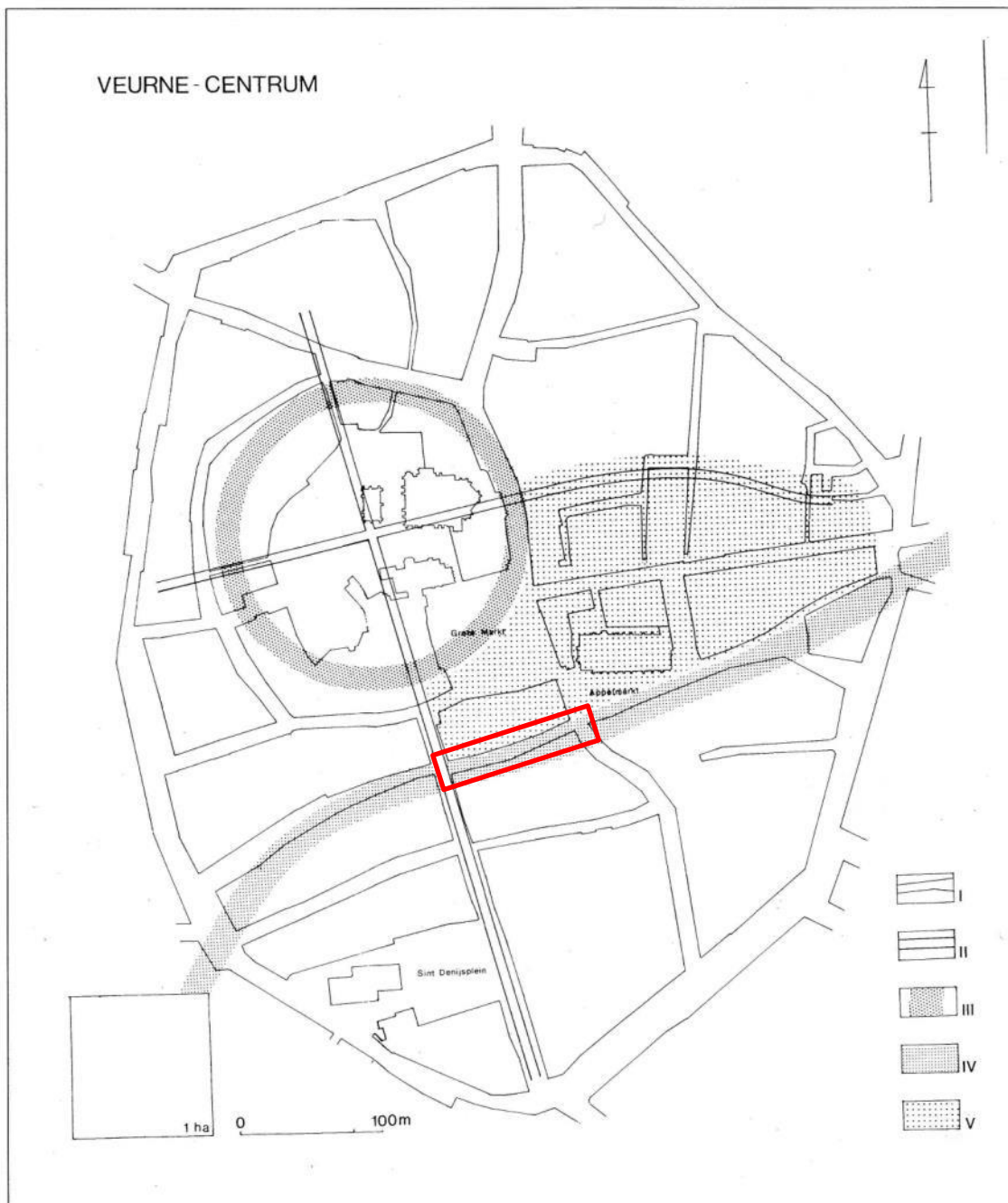
⁵ Het betreft de vindplaatsen Thoen 58 (Steenkerke I) en Thoen 60 (Veurne I). voor de nederzetting zie: Vancouillie, 1989.

⁶ Omtrent de vroegste stadsontwikkeling zie: Termote, 1993.

⁷ Colme

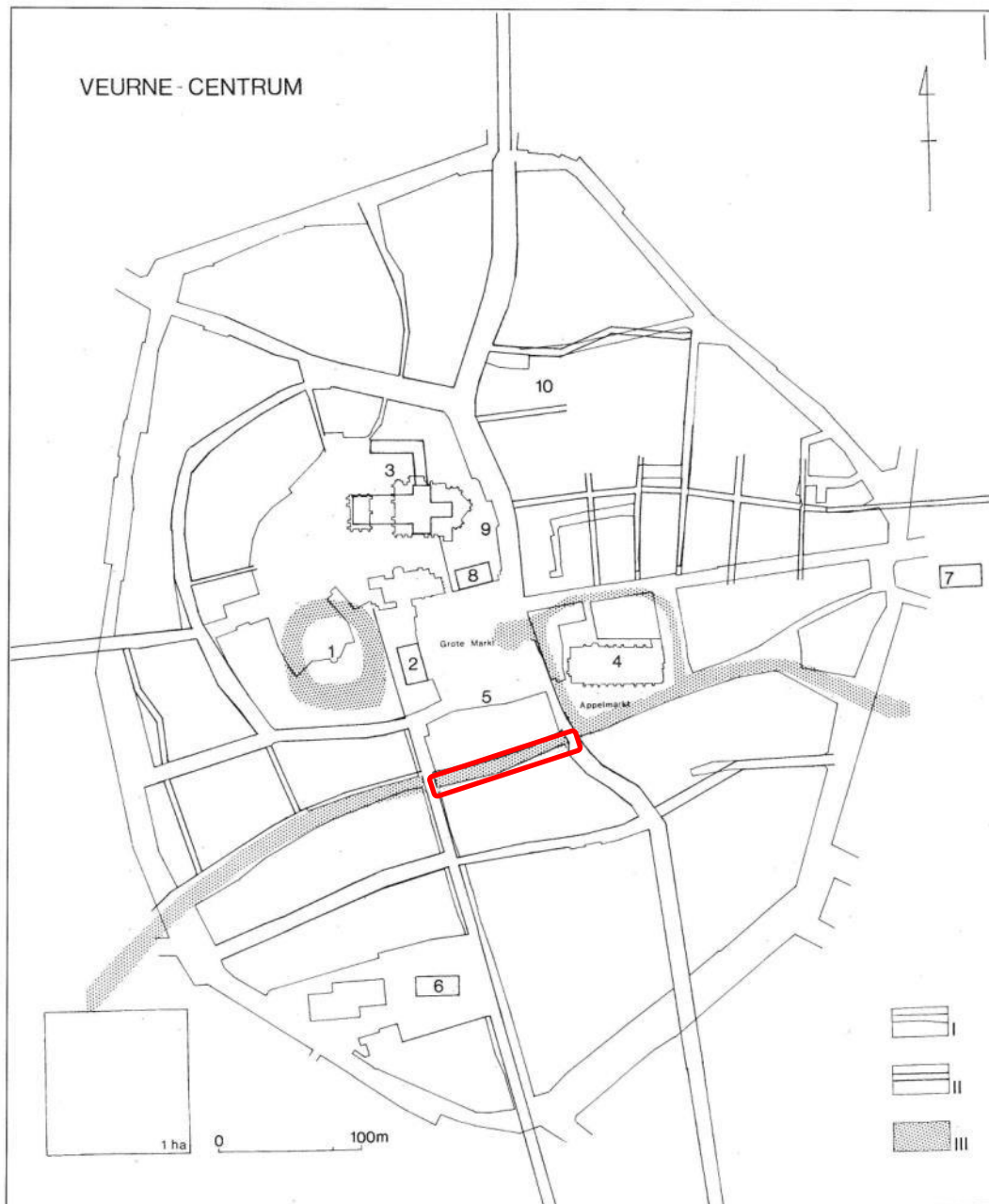
oostelijke straat sluit dan weer aan op de noord-zuidstratenas van de middeleeuwse stadsuitleg, die hier vanaf de 12de eeuw tot stand komt. Deze as maakte deel uit van de wegverbinding tussen Nieuwpoort (gesticht in 1163) en de industriestad Ieper.

Vanaf de 13de eeuw is dit zeker de belangrijkste as ten nadele van de Zuidstraat. Ca.1390 bij aanleg van stenen stadsmuur wordt de poort opgeheven ten voordele van de Poort in verlengde van de Zuidstraat. Het belang van deze uitvalsweg neemt sterk af, maar ze blijft via een *bypass* verbonden met de Zuidstraat met als gevolg dat de westelijke weg in belang afneemt. Het 17de -eeuwse kaartmateriaal geeft de westelijke straat niet meer weer.

Figuur 13. Veurne, stadsontwikkeling , 9de-11de eeuw met aanduiding van projectgebied (naar TERMOTE 1993).

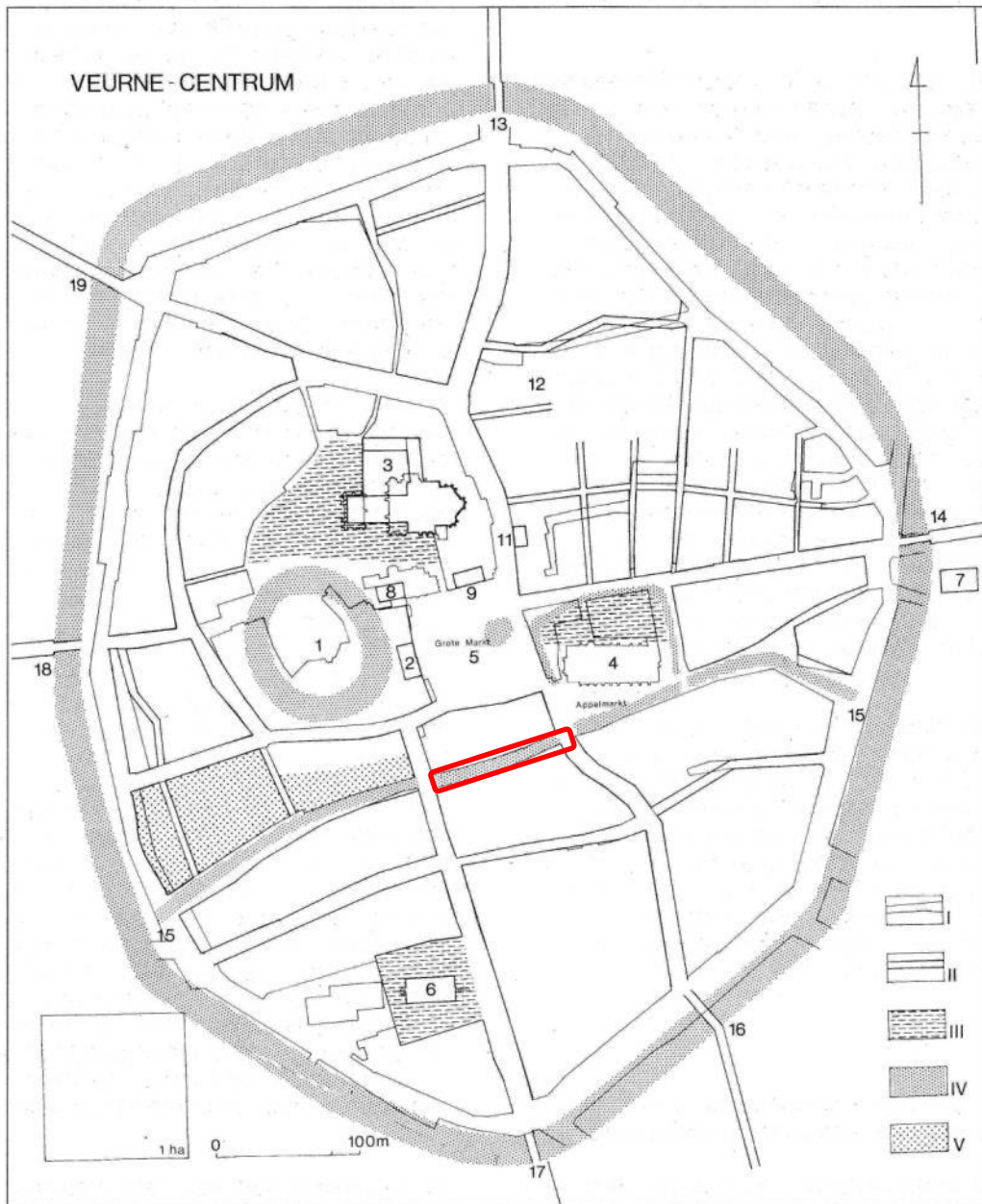
Legende: I. Huidig stratenpatroon. II. Reconstructie loop kruisstraten. III. Gracht rond de ronde burg. IV. Loop Colme. V. Bewoningsareaal.

Figuur 14. Veurne, stadsontwikkeling , 12de eeuw met aanduiding van projectgebied (naar TERMOTE 1993).

Legende: I. Huidig stratenpatroon. II. Reconstructie stratenpatroon. III. Grachten

1. Grafelijke motte. 2. Grafelijke administratie met spijker en gevangenis. 3. Sint-Walburgakapittel. 4. Sint-Niklaaskerk met norbertijnerabdij voor 1170. 5. Marktplaats. 6. Sint-Denijskapel opgericht voor 1120. 7. Kapel O.L. Vrouw Oostuut. 8. Halle kapittel (?). 9. Marktplaats Noordstraat. 10. Tempelhof.

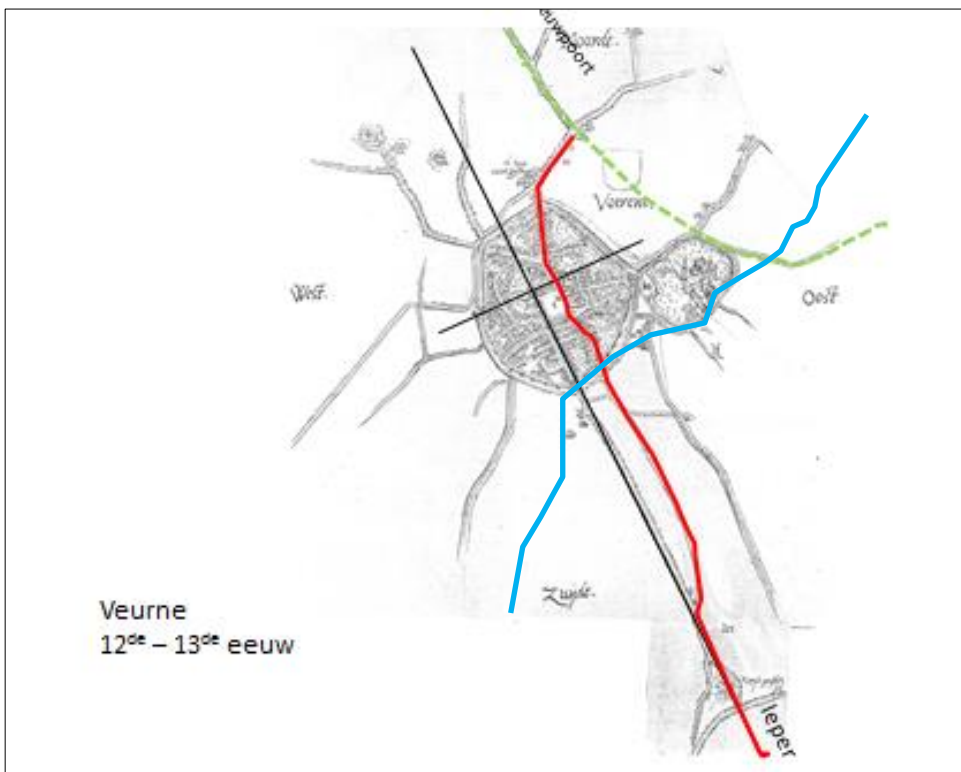
Figuur 15. Veurne, stadsontwikkeling ,13de eeuw met aanduiding van projectgebied (naar TERMOTE 1993).

Legende: I. Huidig stratenpatroon. II. Reconstructie stratenpatroon. III. Kerkhoven. IV. Stadsgracht ,1214. V. Artisanale zone.

1. Grafelijke motte. 2. Grafelijke administratie. 3. Sint-Walburgakapittel. 4. Sint-Niklaaskerk. 5. Marktplaats. 6. Sint-Denijskapel. 7. Kapel O.L.Vrouw Oostuut. 8. Landhuis. 9. Vleeshalle. 10. Marktplaats Noordstraat. 11. Stadshalle. 12. Tempelhof. 13. Noordpoort. 14. Oostpoort. 15. Waterpoort. 16. Zuidpoort op de Roggestraat. 17. Zuidpoort. 18. Westpoort. 19. Poort richting kust.

Figuur 16. De ontwikkeling van de nederzetting Veurne en het omringende wegen- en waternet, 10de – 11de eeuw. In het rood is de ronde burg aangeduid met de vier uitvalswegen. In het geel de mogelijke eerste bewoningskern. Vermoedelijk nog in de 10de eeuw werd de geul van de Colme via een doorsteek door de nederzetting met de toen nog actieve Avekapellegeul verbonden (naar TERMOTE 1993).

Figuur 17 De ontwikkeling van de nederzetting Veurne en het omringende wegen- en waternet, 12de – 13de eeuw. In de loop van deze periode verlegt de noord-zuid-as van de stad zich naar het oosten. Tussen de beide uitvalswegen is vermoedelijk een stadsuitbreiding te situeren (naar TERMOTE 1993).

1.3.3.1.2 Historische kaarten

Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

Bron	Jaartal	Historische beschrijving
Kaart van Deventer	1555-1565	Colonnegracht, wegtracé
Plan van Veurne	1646	Colonnegracht, wegtracé
Plan van Veurne	1697	Gedempte watergracht, wegtracé
Kaart van Ferraris	1771-1777	Wegtracé
Atlas der Buurtwegen	1843-1845	Wegtracé

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Deventerkaart, 1555-1565 (Bron: Bibliotheca nacional de Espana)

Figuur 18 projecteert het onderzoeksterrein bij benadering op de Deventerkaart. Op basis van deze kaart kan afgeleid worden dat de huidige Nieuwstraat aangelegd is bovenop de Colme/Calonnegracht⁸. Aan de noordkant van de Colme was er een beperkte doorgang/straat. Ten zuiden van de Colme loopt een wegracé. Verschillende brugjes leidden vanaf de zuidkant naar de huizen aan de noordkant, die al dan niet verbonden/samenhorend waren met de huizen aan de zuidkant van de Grote Markt.

⁸ Schriftelijke mededeling J. Van Acker, 30/3/2017.

Aan de zuidkant lijkt er dus een doorgangsstrook voor te komen, maar het is onduidelijk hoe breed deze was. J. Van Acker is de mening toegedaan dat de strook op de kaart van Deventer te groot/breed voorgesteld is⁹. In de 16de eeuw was de Colme in principe nog bevaarbaar, wat impliceert dat deze op dat ogenblik nog vrij breed moet geweest zijn. De ruimte ingenomen door de Colme en de strook ten zuiden daarvan moet veel breder geweest zijn dan de huidige Nieuwstraat. Er zijn bovendien geen aanwijzingen dat de aanpalende huizen na het verdwijnen van de Colme hun areaal in zuidelijke richting uitgebreid hebben.

In dit verband is het interessant om op te merken dat de zuidelijke as van de Nieuwstraat niet vooruitspringt t.o.v. de zuidelijke rooilijn van de Appelmarkt. A. Lehouck toonde hier het bestaan van (een) middeleeuwse kelder(s) aan, die de rioollijn al in de middeleeuwen vastlegde(n)¹⁰. J. Termote merkt tevens op dat de huizen Zuidstraat 8 en Appelmarkt 3 teruggaan tot het 1ste kwart van de 17de eeuw¹¹. Wat de rooilijn aan de noordkant betreft, zijn minder gegevens gekend. Het hoekpand restaurant De Oogappel - ook "De Hoorn" genoemd - dateert van de eerste helft 17de eeuw en dus voor het verdwijnen van de Colme uit het straatbeeld. Dit lijkt er op te wijzen dat ook deze rooilijn al teruggaat tot een oude situatie.

Volgens J. Van Acker is het niet duidelijk hoe de strook ten zuiden van de Colme precies in gebruik was¹². Op basis van de bronnen uit ca. 1500-1600 kan niet afgeleid worden of deze strook een echte doorgangstraat was of enkel een doorgangsstrook voor de aanpalende huizen¹³. Met dit laatste worden zowel de woningen ten noorden van de Colme bedoeld, die via brugjes met de waterloop verbonden waren, als de woningen ten zuiden van de Colme die er rechtstreeks op aansloten. J. Termote merkt op dat de zuidelijke weg bezijden de Colme ter hoogte van de latere Nieuwstraat en de Houtmarkt in de geschreven bronnen (staten van goed, nottarie...) beschreven wordt als een zandweg, bestemd voor voetgangers en dit in hoofdzaak voor plaatselijk gebruik¹⁴. De breedte van de weg zal dus zeer beperkt geweest zijn (1 à 1,5 m...). Voor de zone Houtmarkt is geweten dat het verkeer zelf over het kerkhof van de Sint-Niklaaskerk verliep.

⁹ Schriftelijke mededeling J. Van Acker, 30/3/2017.

¹⁰ LEHOUCK 2001.

¹¹ Schriftelijke mededeling J. Termote, 3/4/2017.

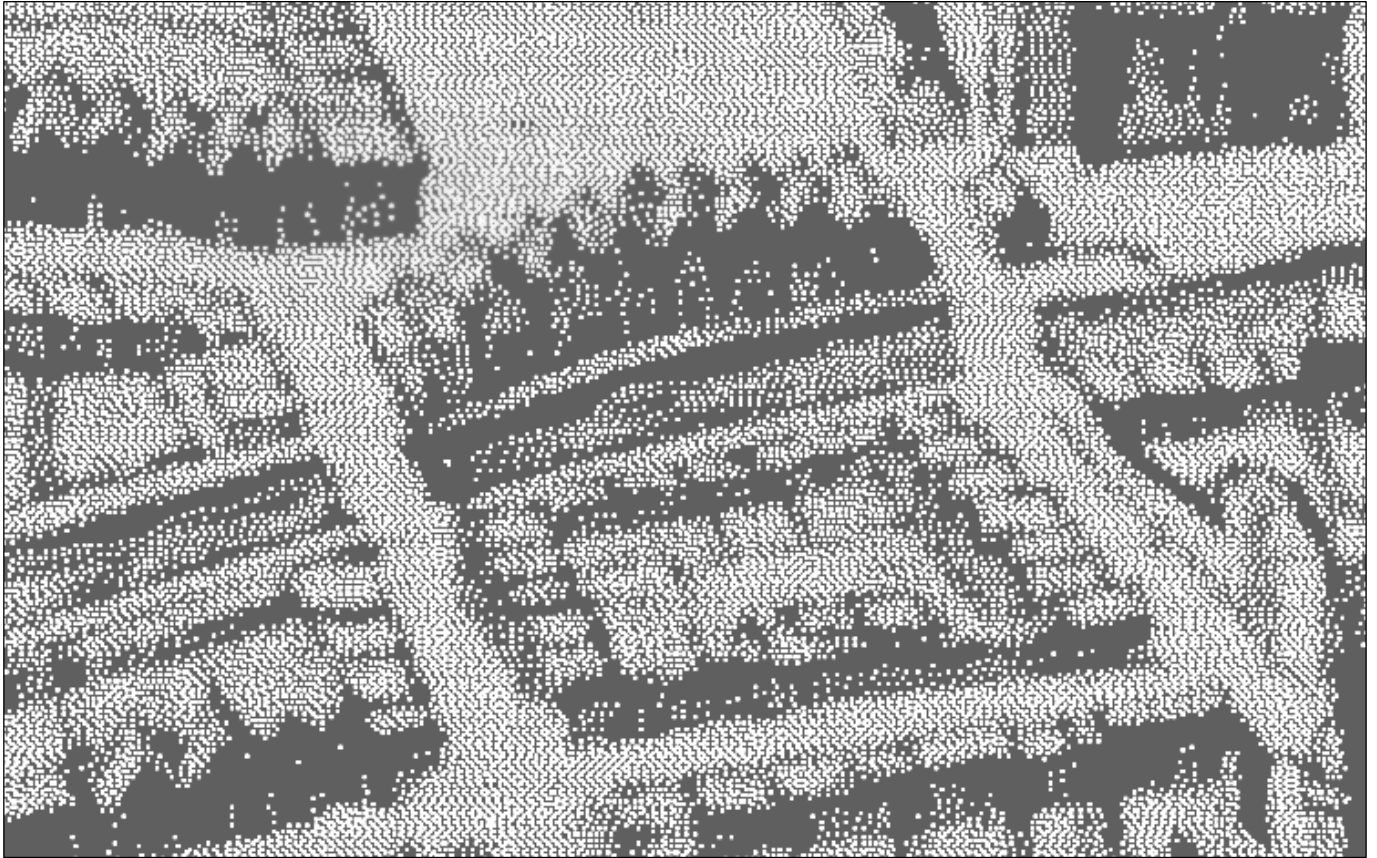
¹² Schriftelijke mededeling J. Van Acker, 30/3/2017.

¹³ Voor de huidige Oude Beestenmarkt was er wél naast het water een straat. Dit reflecteert zich in de breedte van de huidige straat (Schriftelijke mededeling J. Van Acker, 30/3/2017).

¹⁴ Schriftelijke mededeling J. Termote, 3/4/2017.

Figuur 19: Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan van de stad Veurne, anoniem, met daarop de versterkingen van 1646 (Brussel, Koninklijke Bibliotheek, Kaarten en Plannen, nr. III 5459)

Figuur 20: Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan van Beaulieu (1646)

J. Van Acker merkt op dat de mogelijkheid overwogen moet worden dat de strook ten zuiden van de Colme zich gaandeweg - parallel met het teruglopen van het gebruik van de Colme als bevaarbare waterloop - uitgebreid heeft¹⁵. Op de kaart van omstreeks (kort voor) 1646 (Figuur 20) wordt de wegeninfrastructuur langsheen de Colme duidelijk aangeduid met de twee wegen bezijden de waterloop ter hoogte van de Oude Beestenmarkt, de verspringing naar de zuidzijde via een brug halfweg dezelfde straat en het verdere verloop¹⁶. Jongere kaarten lijken te suggereren dat deze zich gaandeweg uitbreidt tot een echte straat. De zone ten zuiden van de Colme kan m.a.w. heel wat evolutie ondergaan hebben.

¹⁵ J. Van Acker, schriftelijke mededeling 30/3/2017.

¹⁶ J. Termote, schriftelijke mededeling 3/04/2017.

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op het perceelplan en ontegeninsplan voor de gebastioneerde versterking van Veurne, 1697 (Brussel, Algemeen Rijksarchief, Kaarten en plannen, nr. 5247)

Het Franse ontegeningsplan, opgesteld voor de aanleg van de Franse gebastioneerde versterking vanaf 1692, laat voor de Nieuwstraat reeds een gedempte waterloop zien, dit in tegenstelling tot het gedeelte vanaf de Houtmarkt tot de waterpoort dat toen nog open lag. Deze kaart laat toe het verdwijnen van de waterloop iets fijner te dateren.

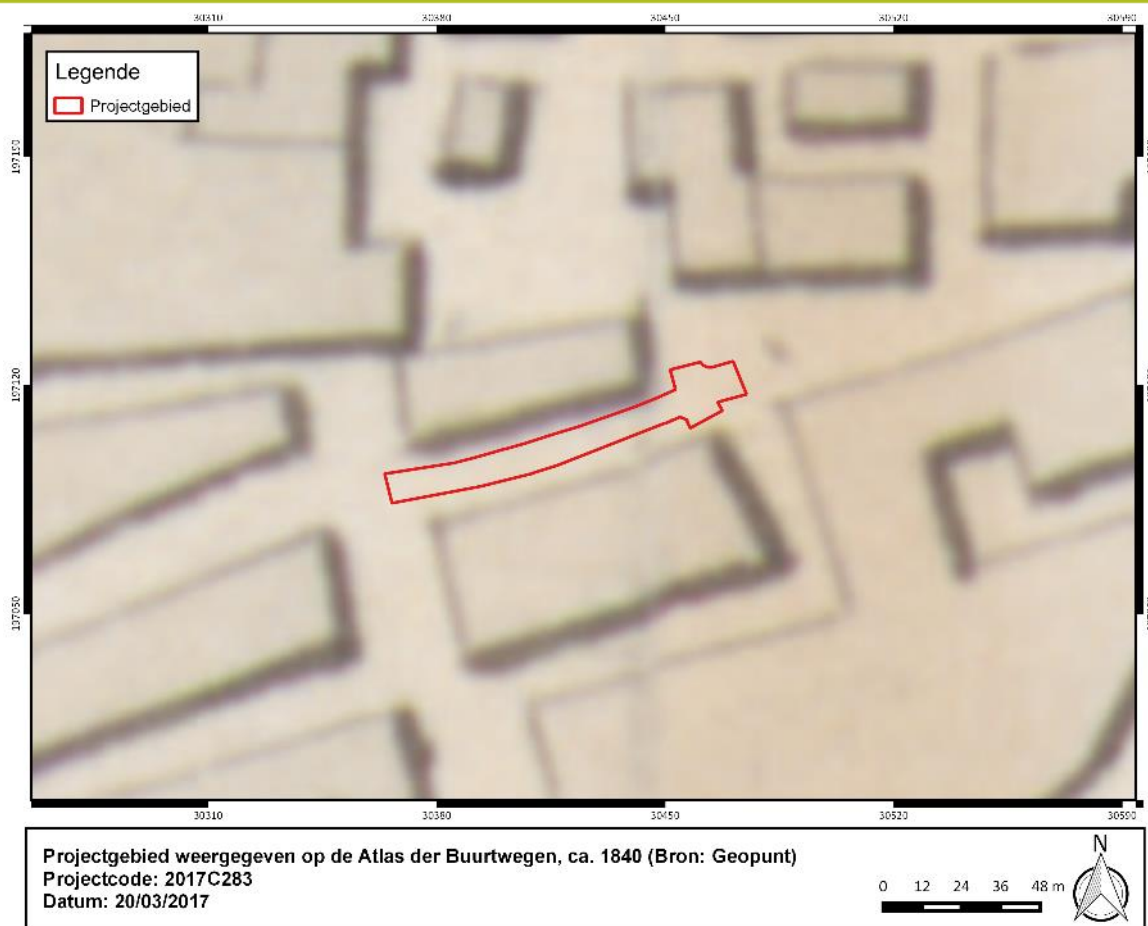

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)

Ook op de Ferrariskaart is de Colme volledig verdwenen uit het stadsbeeld. Het is niet helemaal duidelijk of de waterloop effectief gedempt is in 1685-1709, zoals o.a. wordt aangegeven op de inventaris bouwkundig erfgoed¹⁷. Vooreerst zou gecontroleerd moeten worden of deze datering volledig strookt met de stadsrekeningen¹⁸. In elk geval kan gesteld worden dat de waterloop verdwijnt op het einde van de 17de/begin 18de eeuw. Verder merkt J. Van Acker op dat het niet helemaal zeker is dat de Colme gedempt werd. Rekening houdende met het feit dat de waterloop ook als afwateringskanaal fungeerde, lijkt het volgens J. Van Acker logischer dat de waterloop overwelfd en ingebed werd in het rioleringsstelsel. Op die manier werd de Colme eigenlijk buiten werking gesteld als bevaarbare waterloop. Volgens Studiebureau Cnockaert betreft de huidige riolering een overwelling, wat deze hypothese mogelijk bevestigt.

¹⁷ <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/103747>

¹⁸ Schriftelijke mededeling J. Van Acker, 3/04/2017.

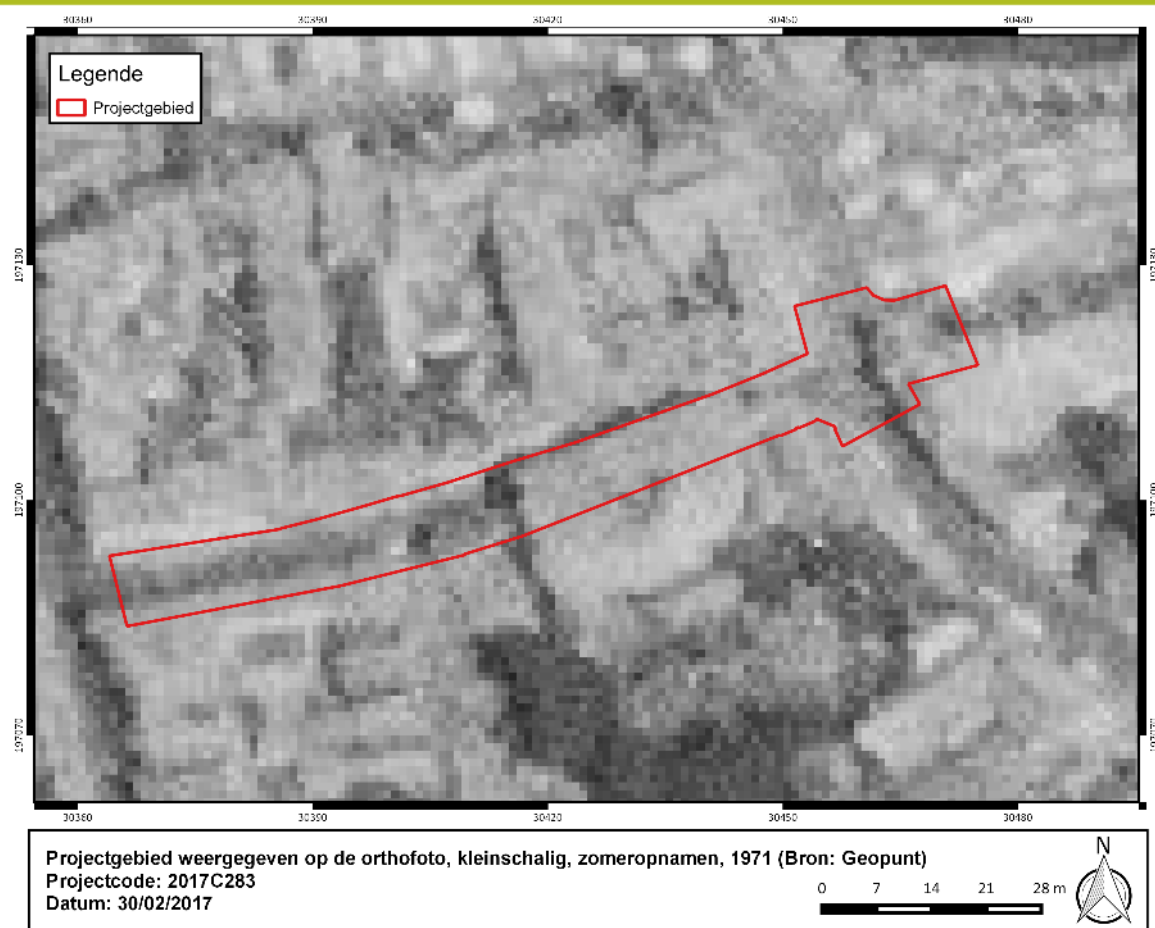

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)

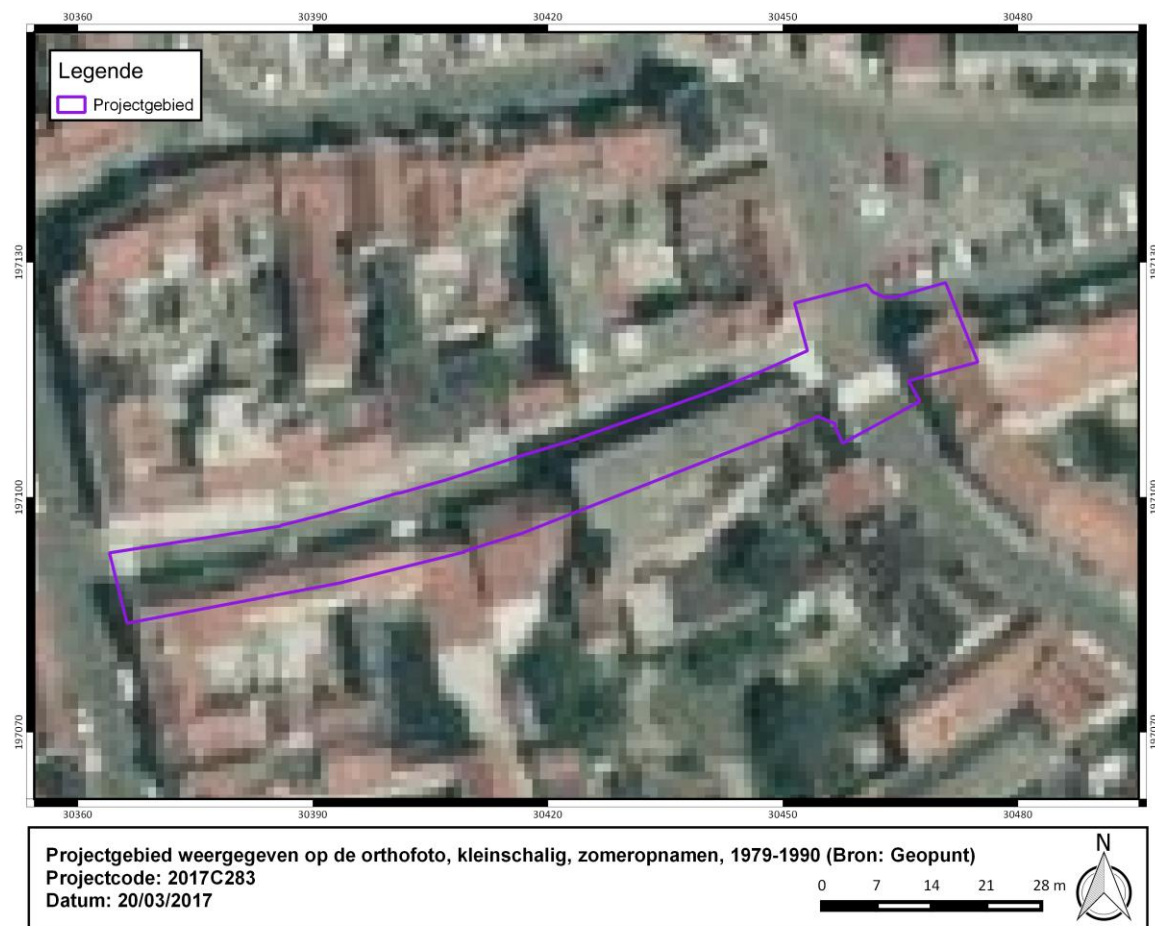
De Atlas der Buurtwegen geeft geen nieuwe informatie.

1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen

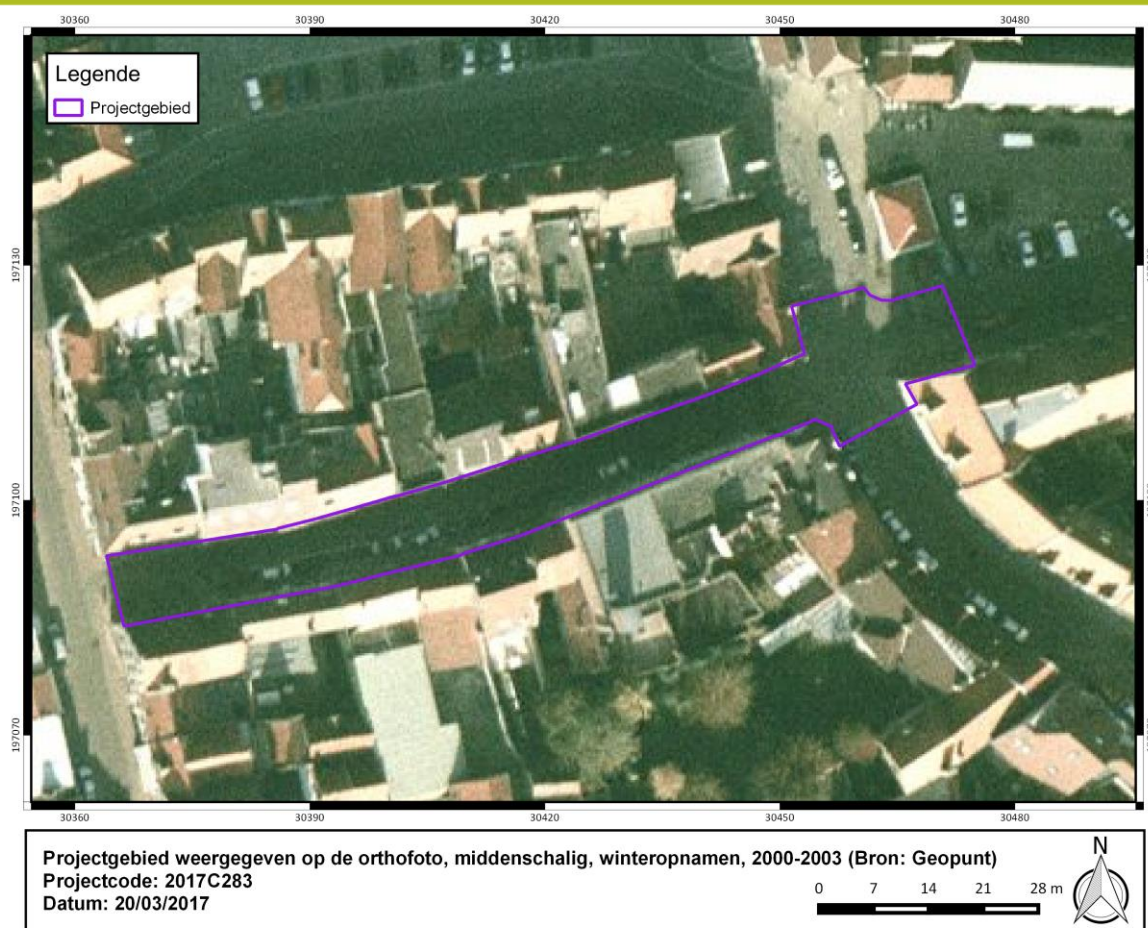
De orthofoto's vertonen een lichte afwijking in vergelijking met de GRB-Basiskaart. Deze afwijking wordt kleiner naarmate de orthofoto's jonger worden. Het projectgebied bestaat volledig uit een geasfalteerde weg. Aan weerszijden van de weg is rijbebouwing waarneembaar.

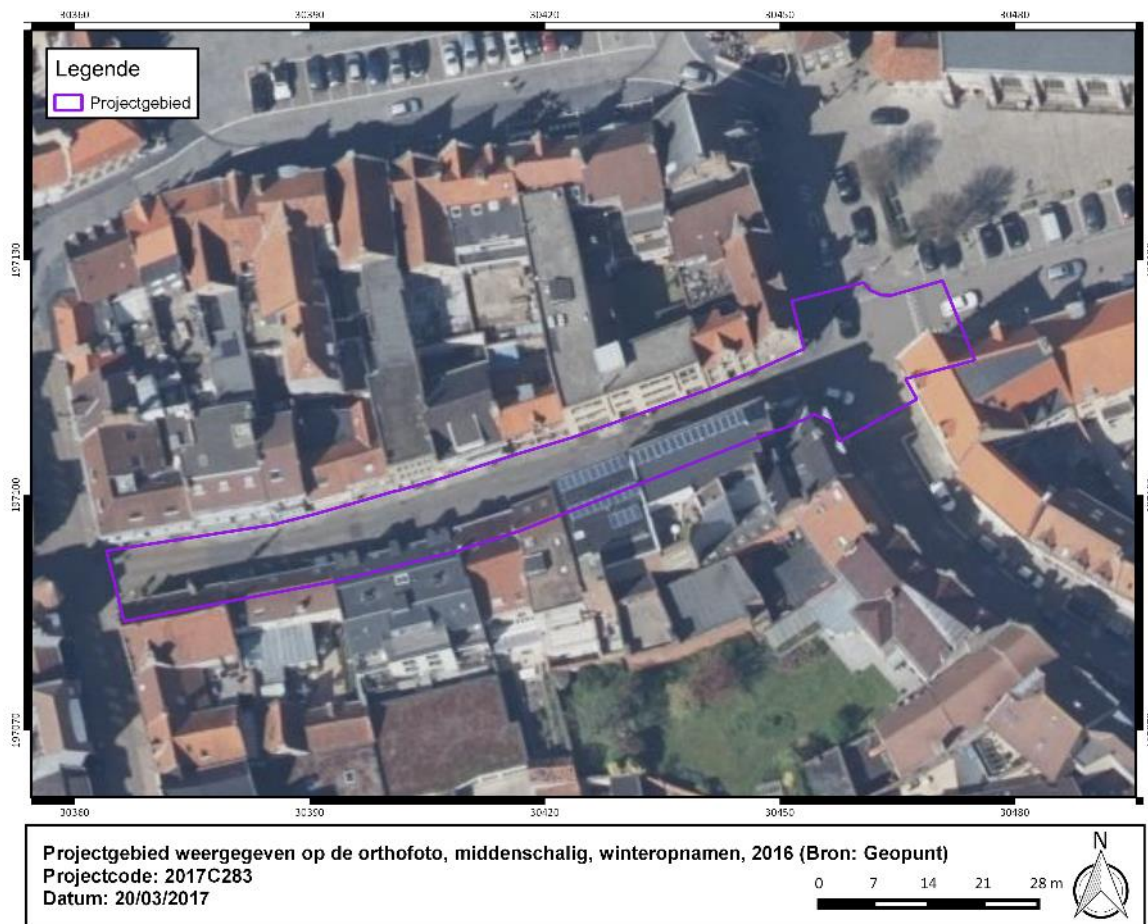
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

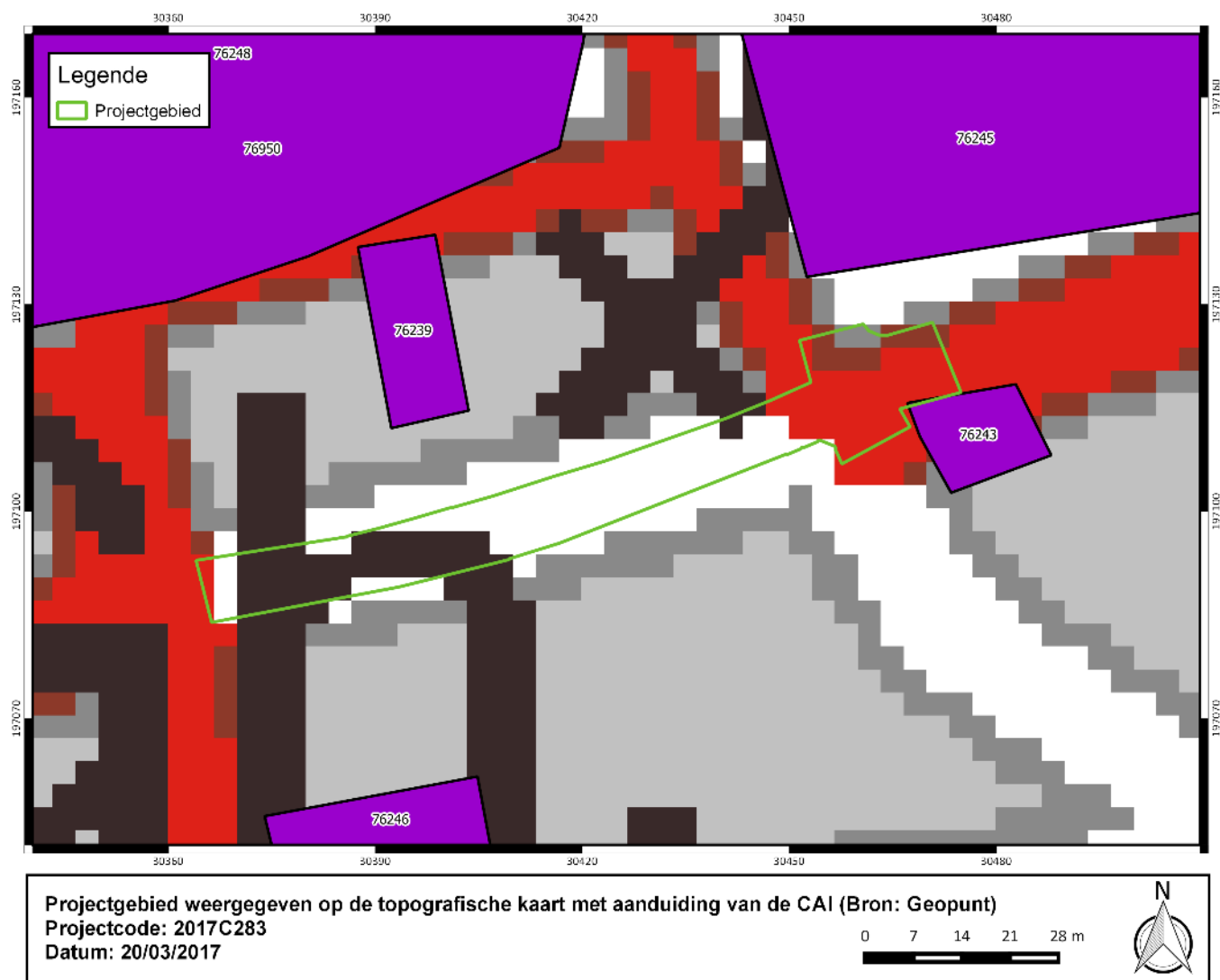

Figuur 28: Fotografische weergave van de huidige toestand

1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

1.3.3.2.1 CAI

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt)

Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
76248	Onbepaald Archeologisch onderzoek; NK: 15 meter Late middeleeuwen; onbepaald: Bron: TERMOTE J. 1993: Het stadsarcheologisch en het historisch-topografisch onderzoek in Veurne in de periode 1982 tot 1992, in Westvlaamse Archaeologica, 9, 1, p. 11-30. Opmerking: geen verdere info in bron: nog extra bronnen op te zoeken "waarneming in 1992"
76250	Controle van werken (1992); opgraving (1994)

CAI nummer	Omschrijving
	Volle middeleeuwen: Resten van de Sint-Denijskerk (cai 76251): - evolutie van Romaans zaalkerkje tot een hallekerk - werd in 1705/06 volledig afgebroken, zelfs delen van de fundering in de kerk talrijke begravingen aangetroffen. Tevens sporen van een klokkengieterij Late middeleeuwen: grafveld van Sint-Denijskerk; enkele skeletten in grafkelder opgebouwd met blokken ijzerzandsteen. Na verloop van tijd (13de eeuw) werd het terrein opgehoogd. Op de rand van het nieuwe kerkhof legde men grote en diepe afvalkuilen aan. Bron: TERMOTE J. 1993: Het stadsarcheologisch en het historisch-topografisch onderzoek in Veurne in de periode 1982 tot 1992, in Westvlaamse Archaeologica, 9, 1, p. 11-30.
76239	Opgraving (1990); NK: 15 meter Late middeleeuwen: met kruisribben overwelfde kelder van bakstenen, tweebeukig huis - Onbepaald: reeks greppels en uitbraakkuil van waterput Bron: TERMOTE J. 1993: Het stadsarcheologisch en het historisch-topografisch onderzoek in Veurne in de periode 1982 tot 1992, in Westvlaamse Archaeologica, 9, 1, p. 11-30.
76245	Opgraving (onbepaald); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: Norbertijnenabdij (ten noorden van de Sint-Niklaaskerk) - oudste materiaal dat uit de lagen gehaald wordt, dateert uit de 10de eeuw - een van de jongste uitgravingen is mogelijk een halfingegraven kelder van een woning en het materiaal in de vulling dateert van de tweede helft uit de 12de eeuw. - in het pand van het klooster een aantal kistbegravingen. Bron: TERMOTE J. 1993: Het stadsarcheologisch en het historisch-topografisch onderzoek in Veurne in de periode 1982 tot 1992, in Westvlaamse Archaeologica, 9, 1, p. 11-30.
76243	Controle van werken (1940); NK:15 meter Late middeleeuwen: kelder van bakstenen huis Bron: TERMOTE J. 1993: Het stadsarcheologisch en het historisch-topografisch onderzoek in Veurne in de periode 1982 tot 1992, in Westvlaamse Archaeologica, 9, 1, p. 11-30.
76246	Onbepaald; NK: 15 meter Late middeleeuwen: onbepaald Bron: TERMOTE J. 1993: Het stadsarcheologisch en het historisch-topografisch onderzoek in Veurne in de periode 1982 tot 1992, in Westvlaamse Archaeologica, 9, 1, p. 11-30.

1.3.3.2.2 Eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek¹⁹

J. Termote

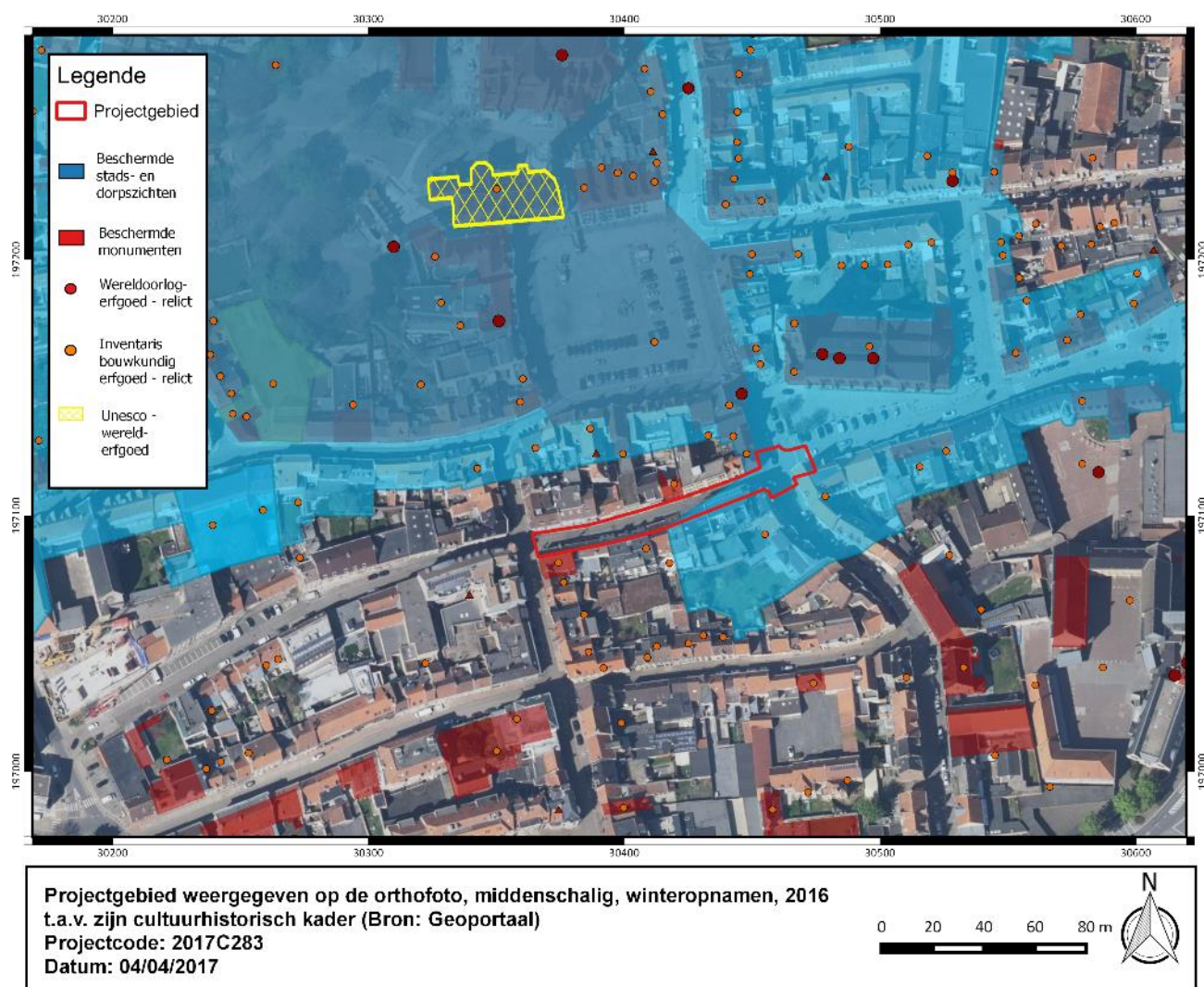
N.a.v. de bouwwerken ter hoogte van het hoekpand Zuidstraat 9 (Veurne, 1ste Afd., sect.A, nr.448a), de zuidelijke hoek van de aansluiting van de Oude Beestenmarkt-Zuidstraat, in 1993-1994, konden enkele archeologische waarnemingen gedaan worden. In deze bouwput kon vastgesteld worden dat de verschillende afzettinglagen van de opbouw van de schorre mooi horizontaal liepen en dat er geen spoor was van een oever of de rand van een geulinsnijding. Rekening houdende met het feit dat het schorrenoppervlak, waarop de stad werd gebouwd is, op ca. + 4 m TAW ligt²⁰ en een eventuele geulinsnijding van een natuurlijke Colme tot 0 m TAW moet reiken, dan zouden sporen van die geul zichtbaar moeten zijn. Dit laat vermoeden dat de Colme geen natuurlijke waterloop was, maar gegraven werd. Ter vergelijking, het huidige oppervlak van de Nieuwstraat ligt tussen 5 en 5,4 m TAW.

Één waarneming geeft natuurlijk geen uitsluitsel. Er zijn echter nog aanwijzingen voor het kunstmatige karakter van de Colme in deze zone. Zo maakt de loop van de Colme vanaf de Everaartsbrug (Veurne Bewesterpoort) een hoek van 90° en loopt met rechte stroken richting Veurne. Dit gedeelte vormde de doorsteek van de hogere zandige oeverwalafzettingen van een uitloper van de Avekapellegeul, waardoor de afwatering richting één van de afwateringssluizen in de eerste bedijking liep. Dit gedeelte lijkt dan ook geheel of gedeeltelijk kunstmatig. Deze vraag naar het al dan niet kunstmatige karakter van de Colme binnen de stad vormt een belangrijk onderzoeksitem, dat evenwel met een onderzoek in de Nieuwstraat niet kan opgelost worden. Hiervoor is de beschikbare ruimte te beperkt.

¹⁹ Schriftelijke mededeling J. Termote 3/04/2017

²⁰ Dit werd reeds op een 7-tal plaatsen over de binnenstad vastgesteld. Schriftelijke mededeling J. Termote, 3/4/2017.

1.3.3.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

Het landhuis met belfort van Veurne (Grote Markt 29) is sinds 4-12-1999 erkend als werelderfgoed. De binnenstad van Veurne werd als bufferzone eromheen afgebakend²¹.

Een segment van de Nieuwstraat, de Boterweegschaalstraat alsook de Appelmarkt maken sinds 09-06-1995 deel uit van het beschermd stads- of dorpsgezicht²². De bescherming als stadsgezicht omvat de stadskern van Veurne. De stadskern is beschermd als stadsgezicht omwille van het algemeen belang gevormd door de sociaal-culturele waarde, historische *in casu* architectuurhistorische en sociaal-culturele waarde.

Langs het onderzoeksgebied situeren zich enkele beschermde monumenten. Het gaat om het burgerhuis uit de 17de eeuw op de hoek van de Zuidstraat en de Noordstraat, de laat 18de -eeuwse stadswoning (Nieuwstraat 5) en huis de Hoorn (Appelmarkt 3) uit de eerste helft van de 17de eeuw.

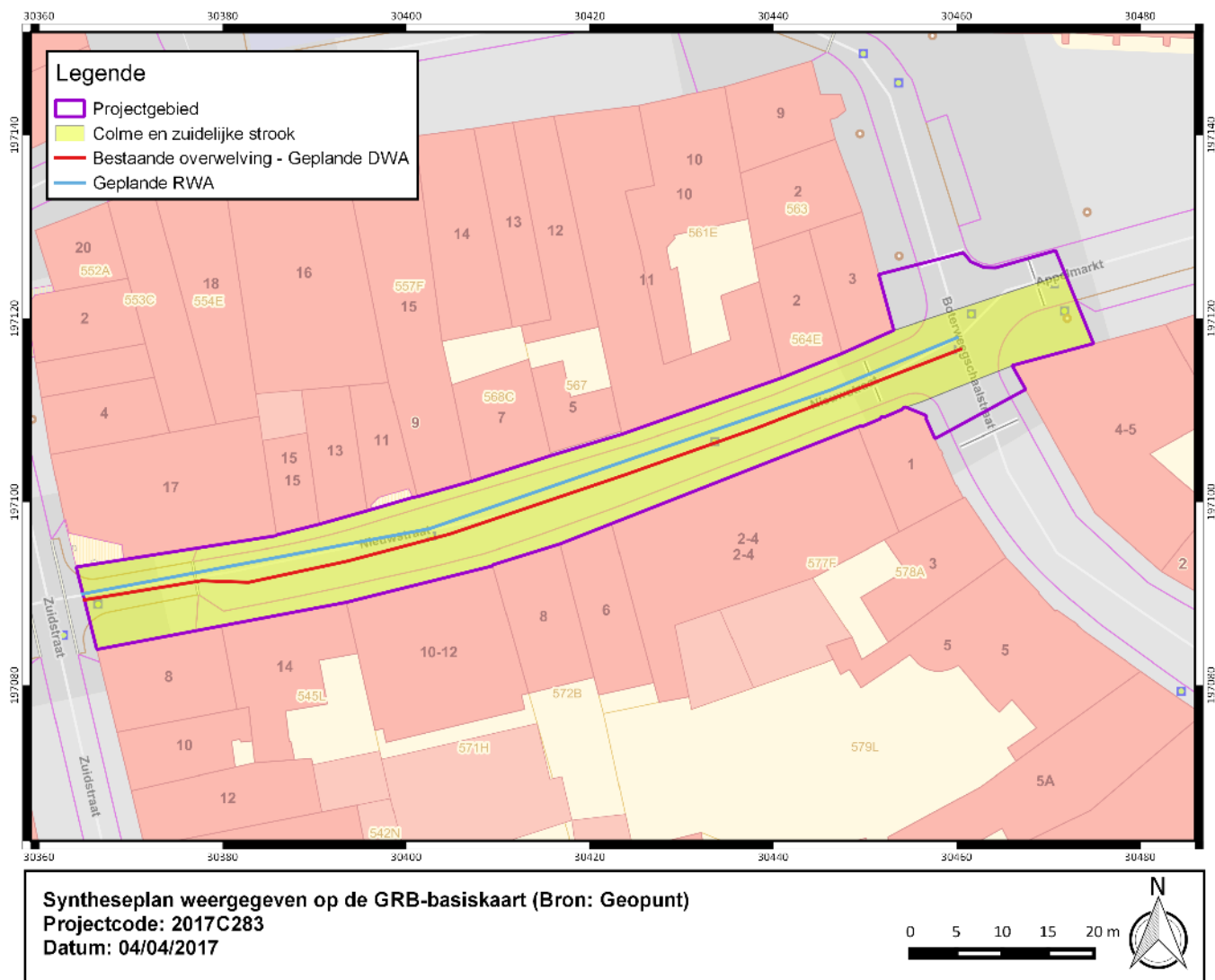
Tenslotte moeten nog verschillende relictten vermeld worden die vastgesteld zijn als bouwkundig erfgoed. Het gaat om Zuidstraat 8, Nieuwstraat 5, 8, 12, Boterweegschaalstraat 3 en Appelmarkt 3, 5 en 2.

²¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/15049>

²² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/14646>

1.4 Synthese

1.4.1 Synthesekaart

Figuur 31: Synthesepan weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt)

1.4.2 Onderzoeksvragen vs. bureauonderzoek

Wat is, op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied? Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat de Nieuwstraat zowel de bevaarbare, maar buiten werking gestelde, waterloop de Colme als de strook ten zuiden hiervan heeft ingenomen. Het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied is moeilijk in te schatten. Het is niet duidelijk in hoeverre de huidige riolering, die volgens het studie bureau overwelfd is, teruggaat op de overwelfde Colme. Archeologisch onderzoek op deze locatie kan leiden tot een grote kennisvermeerdering m.b.t. de recente geschiedenis van de Colme.

Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?

NVT

Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
Of de Colme een natuurlijke dan wel een antropogene oorsprong heeft, is nog voer voor discussie. In elk geval was de waterloop tijdens de Middeleeuwen bevaarbaar. De Colme verdwijnt op het einde van de 17de /begin 18de eeuw uit het straatbeeld. Hoe de waterloop precies buiten werking gesteld is, is niet helemaal zeker. Er zijn argumenten om aan te nemen dat de Colme overwelfd werd en ingebed in het huidige rioleringssysteem.

Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?

De bestaande, overwelfde riolering, situeert zich vermoedelijk ongeveer in het midden van de Nieuwstraat. Momenteel kan niet ingeschat worden hoe eventuele vroegere rioleringswerken de oude Colme aangetast hebben. M.a.w. kunnen bij de geplande werken nog archeologische sporen aan het licht komen, die zich situeren binnen een bedding die eeuwen teruggaat of is alles verstoord door de inbedding in het rioleringssysteem, zodat er niets substantieels meer bewaard is?

Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?

De bestaande riolering, die mogelijk terug te voeren is op de Colme, wordt volledig opengebroken in functie van de aanleg van de DWA-leiding. Ten noorden hiervan wordt een RWA-leiding aangelegd. Deze zullen eventueel bewaard bodemarchief vernietigen.

Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

Archeologisch onderzoek op deze locatie zou toelaten inzicht te verwerven in de recente geschiedenis van de Colme, de buitenwerkingstelling van de waterloop, de afwatering edm.

1.4.3 Conclusie gericht op gespecialiseerd publiek

De opdrachtgever plant de aanleg van een nieuw, gescheiden rioleringsstelsel. De werkzaamheden kunnen een bedreiging vormen voor eventueel aanwezig ondergronds erfgoed. Naar aanleiding van de geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag binnen een vastgestelde archeologische zone, waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt, werd een archeologienota opgemaakt. Op basis van dit bureauonderzoek werd nagegaan of een verder archeologisch traject met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of er een (gedeeltelijke vrijgave) mogelijk is.

Uit het bodemkundig/landschappelijk onderzoek blijkt dat de basis bestaat uit getijdenafzettingen van het Eemiaan (marien en estuarien) gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand). Deze eolische laag wordt afgetopt door een getijdenafzetting van het Holoceen (marien en estuarien).

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat de Nieuwstraat zowel de bevaarbare, maar buiten werking gestelde, waterloop de Colme als de strook ten zuiden hiervan heeft ingenomen. Het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied is bijzonder moeilijk in te schatten. Het is niet duidelijk in hoeverre de huidige riolering, die volgens het studiebureau overwelfd is, teruggaat op de overwelfde Colme. Archeologisch onderzoek op deze locatie kan leiden tot een grote kennisvermeerdering m.b.t. de recente geschiedenis van de Colme. Is de Colme overwelfd en ingebed in het rioleringssysteem, zoals geopperd wordt door J. Van Acker, of toch gedempt? Wat is de impact van de vorige rioleringswerken op de vullingspakketten? Is er sprake van een soort bedding die eeuwen teruggaat of is alles reeds verstoord? Deze vragen kunnen enkel beantwoord worden d.m.v. archeologisch onderzoek.

Rekening houdende met deze argumenten, wordt geadviseerd om een opgraving, aangevuld met een werfbegeleiding, uit te voeren.

1.4.4 Conclusie gericht op niet-gespecialiseerd publiek

De opdrachtgever plant de aanleg van een nieuw rioleringsstelsel. De werkzaamheden kunnen een bedreiging vormen voor eventueel aanwezig ondergronds erfgoed. N.a.v. de geplande stedenbouwkundige vergunning werd een archeologienota opgemaakt. Op basis van dit bureauonderzoek werd nagegaan of verder archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

De huidige Nieuwstraat situeert zich ter hoogte van de Colme, die tijdens de Middeleeuwen een bevaarbare waterloop was. Op de oudste cartografische bronnen worden aan noordzijde van de Colme huizen weergegeven, die met bruggen met deze waterloop verbonden waren. Aan zuidelijke zijde situeerde zich een strook grond, waarvan de functie niet helemaal duidelijk is. De bronnen suggereren dat het hier gaat om een zandweg, bestemd voor plaatselijk gebruik. Op basis van het bureauonderzoek kan niet bepaald worden hoe de Colme precies buiten werking gesteld is. Er zijn aanwijzingen dat de Colme overwelfd werd en ingebed werd in het huidige rioleringsstelsel. Onderzoek op deze locatie kan dan ook relevante informatie opleveren m.b.t. de recente geschiedenis van de Colme.

Het bureauonderzoek heeft geen argumenten opgeleverd die verder archeologisch onderzoek overbodig maken. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek dient dan ook geconcludeerd te worden dat verder onderzoek noodzakelijk is.

Deel 2: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

ARA Brussel, Kaarten en Plannen

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

LEHOUCK A. 2001, *Onder de deklaag. Archeologische bijdrage tot de ontwikkeling & historische topografie van middeleeuws Veurne*, onuitgegeven licentiaatsverhandeling. Universiteit Gent.

TERMOTE J., Het stadsarcheologisch en het historisch-topografisch onderzoek in Veurne in de periode 1982-1999. In: *Westvlaamse archaeologica* 9, 11-32.

VAN RANST, E. & SYS, C. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*. Universiteit Gent.

Deel 3: Bijlagen

Projectcode	2017C283
Onderwerp	Veurne Nieuwstraat
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/03/2017

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/03/2017

Plannummer	3
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Geplande werken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04/04/2017

Plannummer	4
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/03/2017

Plannummer	5
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele landschappen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/03/2017

Plannummer	6
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/03/2017

Plannummer	7
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/03/2017

Plannummer	8
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/03/2017

Plannummer	9
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosiekaart per perceel
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/03/2017

Plannummer	10
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/03/2017

Plannummer	11
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/03/2017

Plannummer	12
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	31/03/2017

Plannummer	13
Type plan	Plattegrond
Onderwerp plan	Stadsontwikkeling 9 ^{de} – 11 ^{de} eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1993

Plannummer	14
Type plan	Plattegrond
Onderwerp plan	Stadsontwikkeling 12 ^{de} eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1993

Plannummer	15
Type plan	Plattegrond
Onderwerp plan	Stadsontwikkeling 13 ^{de} eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1993

Plannummer	16
Type plan	Plattegrond
Onderwerp plan	Ontwikkeling wegen- en waternet
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1993

Plannummer	17
Type plan	Plattegrond
Onderwerp plan	Ontwikkeling wegen- en waternet
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1993

Plannummer	18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Deventerkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1555-1565

Plannummer	19
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plan stad Veurne
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1646

Plannummer	20
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plan van Beaulieu
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1646

Plannummer	21
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plan van Veurne
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1697

Plannummer	22
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	23
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840

Plannummer	24
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	25
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	26
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	27
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016

Plannummer	28
Type plan	Foto
Onderwerp plan	Huidige toestand terrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	29
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/03/2017

Plannummer	30
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Cultuurhistorisch kader
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04/04/2017

Plannummer	31
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Syntheseplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	04/04/2017